

Taliadau Deiliaid Swyddi

Adroddiad Bwrdd Taliadau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Gorffennaf 2011

Y Bwrdd Taliadau

Y Gwir Anrhydeddus George Reid (Cadeirydd)

Sandy Blair

Mary Carter

Stuart Castledine

Yr Athro Monojit Chatterji

Mae bywgraffiadau aelodau'r Bwrdd ar gael yn Atodiad A.

Ysgrifenyddiaeth y Bwrdd

Carys Eyton Evans, Clerc

Helen Finlayson, Dirprwy Glerc

Catherine Domican, Cymorth Tîm

Annette Stafford, Cymorth Tîm

Gyda chymorth Gwasanaeth Ymchwil y Cynulliad Cenedlaethol.

Rhif ISBN: 978-0-9564014-2-7

Gellir gweld copi electronig o'r adroddiad hwn ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:

www.cynulliadcymru.org

Gellir cael copïau o'r adroddiad hwn hefyd mewn ffurfiau hygyrch, gan gynnwys Braille, print bras, fersiwn sain neu gopi caled gan:

Clerc y Bwrdd Taliadau

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bae Caerdydd

CF99 1NA

Ffôn: 029 2089 8598

Ffacs: 029 2089 8117

E-bost: Taliadau@cymru.gov.uk

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol	4
Rhagymadrodd	8
Pennod 1: Egwyddorion a Methodoleg	10
Trosolwg; Casglu Rhagor o Dystiolaeth; Ystyriaethau at y Dyfodol	
Pennod 2: Cadeiryddion Pwyllgorau	18
Trosolwg; Egwyddorion; Methodoleg; Cyfrifoldebau; Penderfyniadau	
Pennod 3: Arweinwyr Pleidiau.....	26
Trosolwg; Egwyddorion; Methodoleg; Cyfrifoldebau; Penderfyniadau	
Pennod 4: Rheolwyr Busnes a Chwipiaid y Pleidiau	34
Trosolwg; Egwyddorion; Methodoleg; Cyfrifoldebau; Penderfyniadau	
Pennod 5: Comisiynwyr y Cynulliad	42
Trosolwg; Egwyddorion; Methodoleg; Cyfrifoldebau; Penderfyniadau	
Pennod 6: Amcangyfrif o'r Costau	46
Costau'r Penderfyniad Diwygiedig; Costau'n Gwaith Ni	
Atodiad A: Cylch Gwaith ac Aelodaeth y Bwrdd Taliadau.....	50
Atodiad B: Cyfarfodydd y Bwrdd.....	52
Atodaid C: Ymgynghori.....	54
Atodiad D: Cyfrifoldebau Deiliaid Swyddi.....	56
Atodiad E: Dogfennau Cefndir	60

Crynodeb Gweithredol

---

1. Mae gan Fwrdd Taliadau annibynnol Cynulliad Cenedlaethol Cymru, a sefydlwyd gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010, fandad i bennu cyflogau a lwfansau Aelodau'r Cynulliad a'u staff a hynny o ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen.
2. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau ail ran ein gwaith i bennu cyflogau ychwanegol i gadeiryddion y pwyllgorau, arweinwyr y gwrthbleidiau, chwipiaid a rheolwyr busnes y pleidiau, a Chomisiynwyr y Cynulliad.
3. Wrth gwblhau'n gwaith, rydyn ni wedi ceisio:
  - datblygu system o daliadau sy'n addas at ei diben, yn dryloyw ac yn gynaliadwy;
  - seilio'r taliadau ar y cyfrifoldeb yn bennaf ac nid ar y llwyth gwaith;
  - datblygu methodoleg sy'n adlewyrchu cyfrifoldebau cymharol pob swydd o dan sylw;
  - datblygu atebion mewn cyd-destun Cymreig yn bennaf; a
  - thargedu'r system o daliadau a lwfansau i ategu diben strategol y Cynulliad yn rhinwedd ei swydd fel deddfwrfa, sef yn benodol dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, deddfu a chynrychioli pobl Cymru.
4. Mae'n gwaith ni wedi'i fwydo gan y dystiolaeth a gasglwyd yn ystod rhan gyntaf ein gwaith, a thrwy ymgynghori ar bapur ac ar lafar ag Aelodau a fu'n dal swyddi yn y Trydydd Cynulliad neu sydd wedi ymgymryd â swydd yn y Pedwerydd Cynulliad.
5. Rydyn ni wedi ystyried sut y rhagwelir y bydd pob swydd yn gweithredu yng nghyd-destun y Pedwerydd Cynulliad, gan ofyn i'r rhai a roddodd dystiolaeth i ni gymharu cyfrifoldebau cymharol y swyddi ychwanegol yn y Cynulliad er mwyn ein galluogi i ddatblygu fframwaith cydlynol a chynaliadwy ar gyfer cyflogau ychwanegol a hwnnw'n cymryd y cymariaethau mewnol i ystyriaeth.
6. Caiff yr holl lefelau cyflog ychwanegol a nodir yn yr adroddiad hwn eu hôl-ddyddio i ddyddiad penodi deiliaid y swydd yn y Pedwerydd Cynulliad, ac maen nhw'n destun penderfyniad i rewi cyflogau am bedair blynedd, fel y nodwyd yn ein hadroddiad cyntaf, *Addas i'r Diben*, ym mis Mawrth 2011.¹

---

¹ Pennod 5, *Addas i'r Diben*

Cadeiryddion Pwyllgorau'r Cynulliad

7. I adlewyrchu cyfrifoldebau a chyfraniadau cymharol cadeiryddion pwyllgorau at ddiben strategol y Cynulliad, bydd yna strwythur dwy-haen o gyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau.
8. I gydnabod y cyfrifoldebau ychwanegol arwyddocaol a fydd ar ysgwyddau cadeiryddion wyth o bwyllgorau'r Cynulliad yn y strwythur sydd newydd gael ei fireinio, caiff cadeiryddion y pwyllgorau hynny gyflogau ychwanegol o £12,420, sydd 50 y cant yn uwch na'r lefel gyflog interim o £8,280 a bennwyd gennym ym mis Mawrth 2011 ar sail ein dealltwriaeth ni o gyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau yn y Trydydd Cynulliad. Bydd cyfrifoldebau cadeiryddion y Pwyllgor Deisebau a'r Pwyllgor Safonau yr un fath yn fras â chadeiryddion pwyllgorau'r Trydydd Cynulliad, ac fe gân nhw gyflog ychwanegol o £8,280 yr un.
9. Mae'r cyflogau ychwanegol a delir i gadeiryddion pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad wedi'u nodi yn Ffigur 1.

Ffigur 1: Y Cyflogau Ychwanegol sy'n Daladwy i Gadeiryddion Pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad

Y pwyllgorau	Y cyflog ychwanegol
Plant a Phobl Ifanc; Yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd; Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol; Menter a Busnes; Cyfrifon Cyhoeddus; Cyllid; Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol	£12,420
Deisebau; Safonau	£8,280

10. Mae'n penderfyniadau ni wedi'u seilio ar y strwythur pwyllgorau y cytunodd y Cynulliad arno ym mis Mehefin 2011. Os bydd yna newid perthnasol yn strwythur y pwyllgorau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad, byddwn yn adolygu'r effaith ar y penderfyniadau rydyn ni wedi'u cymryd.

Arweinwyr y Gwrthbleidiau

11. I adlewyrchu eu cyfrifoldebau nhw wrth fwrw ymlaen â dibenion cyffredinol y Cynulliad, caiff arweinwyr y gwrthbleidiau lefel sylfaenol o gyflog ychwanegol sy'n hafal i'r hyn sy'n cael ei dalu i gadeiryddion y pwyllgorau sy'n fwyaf arwyddocaol yn strategol yn y Pedwerydd Cynulliad. Bydd cyfrifoldebau a chymhlethodau ychwanegol arwain y pleidiau mwyaf, o'u cymharu â'r gwrthbleidiau lleiaf, yn cael eu cydnabod drwy elfen gynyddol sydd wedi'i seilio ar nifer yr Aelodau. Bydd arweinwyr gwrthbleidiau'r Pedwerydd Cynulliad yn cael cyflogau ychwanegol, wedi'u hôl-ddyddio i ddyddiad eu penodi, sy'n cynnwys lefel sylfaenol o £12,420 ac elfen gyfrannol o £1,000 am bob sedd sydd gan y blaid. Bydd yna gap o £41,949 ar gyfanswm y cyflog ychwanegol (sef lefel y cyflog ychwanegol sy'n daladwy i Weinidogion Cymru).
12. Mae union lefelau'r cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i arweinwyr gwrthbleidiau'r Pedwerydd Cynulliad, ar sail y cydbwysedd gwleidyddol yn sgil etholiad mis Mai 2011, i'w gweld yn Ffigur 2.

Ffigur 2: Y Cyflogau Ychwanegol sy'n Daladwy i Arweinwyr y Gwrthbleidiau yn y Pedwerydd Cynulliad

Yr wrthblaid	Nifer yr aelodau	Y cyflog ychwanegol
Ceidwadwyr	14	£26,420
Plaid Cymru	11	£23,420
Democratiaid Rhyddfrydol	5	£17,420

Rheolwyr Busnes a Chwipiaid y Pleidiau

- Dibenion y pleidiau gwleidyddol sydd y tu ôl i rôl chwipiaid y pleidiau, a dydyn ni ddim yn credu ei bod yn briodol talu cyflogau ychwanegol iddyn nhw o'r cronfeydd cyhoeddus. Gan hynny, o'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen, fydd prif chwipiaid y gwrthbleidiau a'r Llywodraeth ddim yn cael cyflogau ychwanegol mwyach.
- I adlewyrchu cyfrifoldebau'r rheolwyr busnes ynglŷn â rhedeg busnes y Cynulliad yn effeithiol, bydd rheolwr busnes pob plaid yn cael cyflog ychwanegol ar lefel sylfaenol o £6,210, sef 50 y cant o'r cyflog ychwanegol sy'n daladwy i gadeiryddion y pwyllgorau sy'n fwyaf arwyddocaol yn strategol, ynghyd ag elfen gyfrannol o £250 am bob Aelod sydd gan grŵp y plaid. Bydd yna gap o £12,420 ar gyfanswm y cyflog ychwanegol. Ar sail y cydbwysedd gwleidyddol cyfredol, mae'r cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i reolwyr busnes pob plaid yn y Pedwerydd Cynulliad i'w gweld yn Ffigur 3.

Ffigur 3: Y Cyflogau Ychwanegol sy'n Daladwy i Reolwyr Busnes y Pedwerydd Cynulliad

Y blaid	Nifer yr aelodau	Y cyflog ychwanegol
Llafur	30	£12,420
Ceidwadwyr	14	£9,710
Plaid Cymru	11	£8,960
Democratiaid Rhyddfrydol	5	£7,460

Comisiynwyr y Cynulliad

- Mae Comisiynwyr y Cynulliad yn gyfrifol am oruchwylio a phenderfynu ar lywodraethiant strategol y Cynulliad. Mae'r cyfrifoldebau hyn yn cyfateb yn fras i gyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau sy'n fwyaf arwyddocaol yn strategol ac, i adlewyrchu hyn, bydd Comisiynwyr y Cynulliad yn cael cyflogau ychwanegol o £12,420.

Costau'r Penderfyniad Diwygiedig

- Cyfanswm y cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i'r holl ddeiliaid swyddi ar ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad yw £889,033 o'i gymharu â £960,203 ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad. Dyna ostyngiad yng nghyflogau'r deiliaid swyddi o £71,170 neu 7.4 y cant. Yr amcangyfrif diwygiedig o gost ein Penderfyniad ar gyfer 2012-13 yw £12.9 miliwn.

Ystyriaethau at y Dyfodol

---

17. Adolygiad o fudd-daliadau pensiwn i Aelodau, deiliaid swyddi a staff fydd y cyfnod nesaf yn ein gwaith. Rydyn ni'n bwriadu dechrau gwaith yn y maes hwn, yr ydym yn rhag-weld y bydd yn para drwy gydol y Pedwerydd Cynulliad, yn ystod hydref 2011.

Rhagymadrodd

Mae gan Fwrdd Taliadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, a sefydlwyd gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010, fandad i benderfynu ar gyflogau a lwfansau Aelodau'r Cynulliad a'u staff o ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen.

Ar ôl cael ein penodi gan Gomisiwn y Cynulliad ar 22 Medi 2010, cawsom sawl cyfarfod rhwng mis Hydref 2010 a mis Mawrth 2011 i gyflawni rhan gyntaf ein gwaith.

Cafodd ein *Penderfyniad ar Gyflogau a Lwfansau'r Aelodau 2011-12* ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2011. Daeth y rheolau ar gymorth ariannol a gafodd eu nodi yn y Penderfyniad i rym o ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen. I gyd-fynd â'r Penderfyniad roedd yna adroddiad, *Addas i'r Diben*, a amlinellodd yr egwyddorion y cafodd ein gwaith ei seilio arnyn nhw, y cyd-destun y gwnaed ein penderfyniadau ynddo, a'r dystiolaeth y gwnaed ein casgliadau arni.

Roedd yr amser cyfyngedig a oedd ar gael inni i wneud ein Penderfyniad cyntaf yn golygu na chawson ni ddigon o dystiolaeth i lunio barn derfynol ar gyflogau ychwanegol rhai deiliaid swyddi, sef cadeiryddion pwyllgorau, Comisiynwyr y Cynulliad, arweinwyr y gwrthbleidiau, a chwipiaid y pleidiau. Roedden ni o'r farn hefyd y gallai'r rolau hyn newid yn sgil canlyniad etholiad 2011. Daethom i'r penderfyniad i wneud Penderfyniad terfynol cyn gynted â phosibl ar y materion hyn ar ôl ymgynghori ymhellach ar y mesur o gyfrifoldeb sy'n perthyn i'r rolau hyn yn y Pedwerydd Cynulliad.

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau ail ran ein gwaith, sy'n cynnwys rhagor o ymgynghori ar bapur ac ar lafar ag Aelodau a oedd yn dal swyddi yn y Trydydd Cynulliad, ac ymgynghori â'r rhai sydd wedi ymgymryd â swydd yn y Pedwerydd Cynulliad. Rydyn ni wedi cymryd i ystyriaeth y strwythur pwyllgorau newydd, lle mae pwyllgorau dwy-swyddogaeth yn gwneud gwaith craffu a gwaith deddfu, ac wedi rhoi ystyriaeth ddyledus hefyd i effaith system etholiadol gweddol gyfrannol ar gyfansoddiad gwleidyddol y Cynulliad, ac felly ar amrywiol rolau'r gwahanol ddeiliaid swyddi.

Rydyn ni'n credu bod ein penderfyniadau ni'n deg, yn glir ac yn gynaliadwy; eu bod yn cynnig gwerth am arian; a'u bod yn adlewyrchu'r cyfrifoldebau ychwanegol sydd gan ddeiliaid swyddi ychwanegol.

Rydyn ni'n ddiolchgar i bawb a fu'n ein helpu yn ystod ail gyfnod ein gwaith.

Y Gwir Anrhydeddus George Reid

Cadeirydd y Bwrdd Taliadau

Gorffennaf 2011

Egwyddorion a Methodoleg

Mae'r bennod hon yn crynhoi'n hamcanion a sut yr aethon ni ati yn y cyfnod gwaith hwn.

Egwyddorion

---

18. Wrth gynnal ein hadolygiad o gyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi, rydyn ni wedi glynu at yr un egwyddorion ag a ddefnyddiwyd yn rhan gyntaf ein gwaith, sef:
  - datblygu system o daliadau sy'n addas at ei diben, yn dryloyw ac yn gynaliadwy;
  - seilio'r taliadau ar y cyfrifoldeb yn bennaf ac nid ar y llwyth gwaith;
  - datblygu methodoleg sy'n adlewyrchu cyfrifoldebau cymharol pob swydd o dan sylw;
  - datblygu atebion mewn cyd-destun Cymreig yn bennaf; a
  - thargedu'r system o daliadau a lwfansau i ategu diben strategol y Cynulliad yn rhinwedd ei swydd fel deddfwrfa, sef yn benodol dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, deddfu a chynrychioli pobl Cymru.
19. Drwy'r cyfan o gyfnod cyntaf ein gwaith cafodd ein penderfyniadau i gyd eu seilio ar yr egwyddor gyffredinol, sydd hefyd wedi'i mabwysiadu gan y Corff Adolygu Cyflogau Uwchswyddogion (SSRB):

*"pay should reflect levels of responsibility, rather than workload."*²
20. Mae'r egwyddor hon wedi parhau i lywio'n hystyriaethau ni, yn ystod ail gyfnod ein gwaith, ar lefelau priodol i'r cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i ddeiliaid swyddi.
21. Rydyn ni hefyd wedi ystyried i ba raddau y mae gan ddeiliaid swyddi gyfrifoldeb a chyfraniad i'w wneud o ran cyflawni gallu strategol y Cynulliad. Wrth wneud hyn, rydyn ni wedi cymryd i ystyriaeth gyfrifoldebau a chyfraniadau cymharol deiliaid y gwahanol swyddi yn y Cynulliad.³
22. Un egwyddor arweiniol arall yn y gwaith yw y dylai cyfrifoldebau ychwanegol deiliaid swyddi gael eu hystyried yng nghyd-destun y Pedwerydd Cynulliad — Cynulliad trosiannol a fydd yn gweithio'n wahanol yng ngoleuni'r pwerau deddfu ychwanegol sydd ganddo yn sgil y bleidlais le

---

² T4, Adroddiad SSRB Rhif 48: Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol 1, 2001

³ Y Prif Weinidog, Weinidogion Cymru, y Cwnsler Cyffredinol, y Llwyddion, Comisiynydd Cynulliad, rheolwyr busnes a chwipiad y pleidiau, arweinyr pleidiau a chadeiryddion pwyllgor.

yn y refferendwm a gynhaliwyd ym mis Mawrth 2011.⁴ Yn benodol, mae ail-saerño'r system bwyllgorau i gynnwys pwyllgorau dwy-swyddogaeth deddfu a chraffu, a chydbwysedd gwleidyddol y Cynulliad yn sgil etholiad Mai 2011, wedi llywio'n dealltwriaeth ni o rolau cadeiryddion pwyllgorau, arweinwyr y gwrthbleidiau, chwipiaid y pleidiau a Chomisiynwyr y Cynulliad.

Methodoleg

Casglu Tystiolaeth yn Rhan Un

23. I fwydo rhan gyntaf ein gwaith (Hydref 2010-Mawrth2011), buom yn casglu tystiolaeth gan ddeiliaid swyddi mewn sawl ffordd. Gwahoddwyd pob Aelod o'r Trydydd Cynulliad i ymateb i arolwg a ofynnodd iddyn nhw gynnig sylwadau yn benodol ar gyfrifoldebau deiliaid swyddi; sef eu cyfrifoldebau eu hunain, os oedd hynny'n berthnasol, a chyfrifoldebau pobl eraill. Cyfanswm o 22 o Aelodau a ymatebodd, ac 17 o'r rheiny'n ddeiliaid swyddi. Cynhaliodd aelodau'r Bwrdd gyfweiliadau â phob un o'r gwahanol fathau o swydd er mwyn rhoi gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifoldebau sy'n rhan annatod o bob rôl ac arweiniodd Cadeirydd y Bwrdd drafodaeth ar gyfrifoldebau a rolau deiliaid swyddi yn ein colocwim ym mis Rhagfyr 2010.
24. Dangosodd y dystiolaeth a gasglwyd gennym fod yr Aelodau at ei gilydd yn fodlon ar lefelau'r cyflogau ychwanegol a oedd yn daladwy i'r deiliaid swyddi ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad, er bod rhai o'r ymatebwyr yn amau rhesymeg talu cyflogau ychwanegol i chwipiaid y pleidiau, a bod eraill yn teimlo bod lefel y cyflog a oedd yn cael ei thalu i arweinydd yr wrthblaid fwyaf yn rhy uchel.
25. Dangosodd ein harolwg hefyd fod yr Aelodau'n debycach o gael eu cymell i gymryd swyddi ychwanegol am fod hynny'n gyfle i wasanaethu ac i wneud gwahaniaeth nag am resymau ariannol. Er hynny, teimlai'r mwyafrif o'r ymatebwyr ei bod yn briodol i gyfrifoldebau ychwanegol deiliaid swyddi gael eu cydnabod drwy dalu cyflogau ychwanegol.
26. Tynnodd y Bwrdd ar dystiolaeth gan y Bwrdd Adolygu Cyflogau Uwch-swyddogion, yr adolygiadau o dal a lwfansau mewn deddfwrfeydd eraill yn y Deyrnas Unedig, adroddiadau'r ddau banel annibynnol ar dâl a lwfansau Aelodau'r Cynulliad a chofnodion Comisiwn y Cynulliad er mwyn deall datblygiad y system o gyflogau ychwanegol a oedd ar waith ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad. Comisiynodd y Bwrdd ymchwil hefyd ar enillion cyfartalog mewn rolau gweddol debyg yng Nghymru.⁵
27. Doedden ni ddim yn credu bod yr wybodaeth honno'n ddigon inni wneud penderfyniadau terfynol ar gyflogau ychwanegol y canlynol:
  - cadeiryddion pwyllgorau;
  - arweinwyr y gwrthbleidiau;

---

⁴ I gael rhagor o ddeunydd darllen am y Cynulliad trosiannol, gweler tudalennau 35-37 o Addas i'r Diben

⁵ Pennod 6, Addas i'r Diben

- rheolwyr busnes a chwipiaid y pleidiau; a
  - Chomisiynwyr y Cynulliad.
28. Er hynny, roedd gennyn ni ddigon o wybodaeth i ganiatáu inni wneud Penderfyniad interim ar gyfradd cyflog ychwanegol i gadeiryddion y pwyllgorau hynny a oedd yn fwyaf arwyddocaol o ran dibenion strategol y Cynulliad.

Penderfyniadau Rhan Un

29. Mae Ffigur 4 yn rhoi crynodeb o'r penderfyniadau a wnaethon ni ym mis Mawrth 2011 ar gyflogau ychwanegol deiliaid swyddi am y pedair blynedd o ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen. Mae hyn yn cynnwys y penderfyniadau interim a wnaed ynghylch arweinwyr y gwrthbleidiau, chwipiaid y pleidiau, cadeiryddion pwyllgorau a Chomisiynwyr. At ddibenion darlunio, mae'r cyflogau ychwanegol a oedd yn daladwy i ddeiliaid swyddi ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad wedi'u cynnwys hefyd.

Ffigur 4: Penderfyniadau Addas i'r Diben ar Gyflogau Ychwanegol i Ddeiliaid Swyddi⁶

Y Swydd	Ebrill 2010 (£)	Cyfanswm 2010 (gan gynnwys y cyflog sylfaenol) (£)	Ebrill 2011 (£)	Cyfanswm 2011 (gan gynnwys y cyflog sylfaenol) (£)
Prif Weinidog Cymru	80,870	134,722	80,870	134,722
Un o Weinidogion Cymru	41,949	95,801	41,949	95,801
Cwnsler Cyffredinol	41,949	95,801	41,949	95,801
Y Llywydd	41,949	95,801	41,949	95,801
Arweinydd yr wrthblaid fwyaf	41,949	95,801	-	-
Dirprwy Weinidog	26,385	80,237	26,385	80,237
Y Dirprwy Lywydd	26,385	80,237	26,385	80,237
Prif Chwip y Llywodraeth	26,385	80,237	-	-
Arweinwyr gwrthbleidiau (heblaw'r un fwyaf)	12,168	66,020	-	-
Comisiynydd Cynulliad	12,168	66,020	8,280	62,132
Prif Chwip yr Wrthblaid	12,168	66,020	-	-
Cadeirydd Pwyllgor (lefel uwch)	12,168	66,020	8,280	62,132
Cadeirydd Pwyllgor (lefel is)	8,112	61,964	-	-

Casglu Rhagor o Dystiolaeth yn Rhan Dau

30. Yn ystod ail ran ein gwaith (Mai-Gorffennaf 2011), rhoddodd cyfanswm o 25 o ddeiliaid swyddi'r gorffennol neu'r presennol dystiolaeth inni am y swyddi o dan sylw. Mae'r broses o gasglu tystiolaeth wedi bod yn fodd inni drafod y rolau a'r sgiliau allweddol y mae'n ofynnol i ddeiliaid swyddi eu hamlygu yn fanylach gydag unigolion sydd â phrofiad o ymgymryd â'r rolau hynny.

⁶ Gan nad oedd digon o dystiolaeth i benderfynu ar lefelau cyflog priodol i gadeiryddion pwyllgorau, arweinwyr y gwrthbleidiau, chwipiaid y pleidiau a'r Comisiynwyr wedi dod i law yn ystod rhan gyntaf ein gwaith, cafodd penderfyniadau ar lefel y cyflogau ychwanegol eu gohirio. Cafodd lefel gyflog interim ar gyfer cadeiryddion pwyllgorau a'r Comisiynwyr ei phennu.

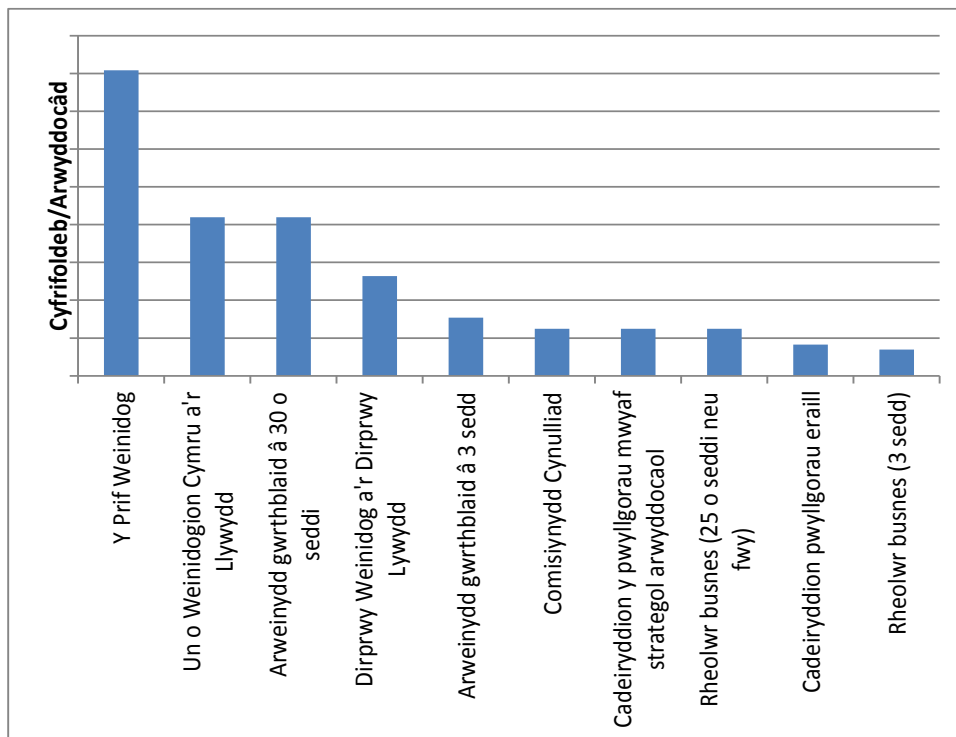
31. I gasglu'r dystiolaeth yma, ysgrifennwyd at drawstoriad o ddeiliaid swyddi'r Trydydd Cynulliad (cyfanswm o 29) o bob plaid wleidyddol ac unigolion allweddol o'r Pedwerydd Cynulliad, gan wahodd pob un ohonyn nhw i lenwi holiadur manwl yn holi am gyfrifoldebau penodol pob swydd, perthnasedd y swydd i ddiben strategol y Cynulliad, sut y gallai llwyddiant yn y rolau gael ei fesur, y medrau a'r priodweddau allweddol angenrheidiol, ac a oedd deiliaid y swyddi'n teimlo bod yna gymariaethau dilys i'w cael â swyddi eraill yn economi Cymru. Daeth cyfanswm o 17 o ymatebion ysgrifenedig i law.
32. Ar ôl cael y dystiolaeth ysgrifenedig, cyfarfu'r Cadeirydd ac aelodau'r Bwrdd sydd â phrofiad proffesiynol penodol o faterion tâl â 13 o Aelodau a chyn Aelodau, a oedd rhyngddyn nhw wedi dal pob un o'r pedair swydd o dan sylw ac a oedd yn dod o bob un o'r pedair plaid wleidyddol a gynrychiolir yn y Cynulliad. Nod y cyfweiliadau hyn oedd cynyddu'n dealltwriaeth o rolau a chyfrifoldebau'r deiliaid swyddi a'u cyfraniad at gyflawni diben strategol y Pedwerydd Cynulliad. Cafodd y Bwrdd friffiadau manwl hefyd gan swyddogion y Cynulliad ar effaith debygol y strwythur pwyllgorau diwygiedig yn y maes yma.
33. Edrychodd y Bwrdd ar bob ffordd y disgwylir i bob un o'r gwahanol swyddi weithredu yng nghyd-destun y Pedwerydd Cynulliad, gan roi sylw penodol i'w gyfansoddiad gwleidyddol a'i bwerau deddfu ehangach. Gofynnodd y Bwrdd hefyd i'r rhai a roddodd dystiolaeth gymharu cyfrifoldebau cymharol y swyddi ychwanegol yn y Cynulliad a rhoi eu barn ynghylch arwyddocâd cymharol pob un o'r rolau ar gyfer diben strategol y Cynulliad. Mae'r cyfuniad o dystiolaeth a gafwyd yn ystod dwy ran ein gwaith yn caniatáu inni ffurfio barn ar drefn y swyddi hyn o ran eu cyfrifoldeb a'u diben strategol o'u cymharu â'i gilydd a'u safle ar raddfa ansoddol sy'n amrywio o Aelod o'r Cynulliad i'r Prif Weinidog.
34. Llwyddodd ein trafodaethau ag Aelodau nid yn unig i roi golwg inni ar gyfraniadau'r gwahanol swyddi at ddiben strategol y Cynulliad, ond hefyd i ddangos bod yna gytundeb sylweddol ymhlith yr Aelodau ar gyfrifoldebau ychwanegol cymharol pob swydd. Roedd yna gytundeb cyffredinol yn benodol:
  - bod yna gryn dipyn o dir cyffredin o ran cyfrifoldebau arweinwyr pob un o'r gwrthbleidiau ond bod yna wahaniaeth yn natur y cyfrifoldebau hynny sy'n cyfateb yn fras i nifer yr Aelodau yng ngrŵp y blaid. Petai gan grŵp gwrthbleidiol damcaniaethol 30 o Aelodau, roedd yna gytundeb cyffredinol y byddai gan arweinydd y grŵp hwnnw gyfrifoldebau a fyddai'n debyg yn fras i gyfrifoldebau un o Weinidogion Cymru. Byddai cyfrifoldebau arweinydd grŵp o'r maint lleiaf posibl, sef tri o Aelodau Cynulliad, gryn dipyn yn llai na hyn, ond yn dal yn fwy na chyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau sy'n bwysicaf yn strategol;
  - bod cyfrifoldebau Comisiynwyr y Cynulliad yn cyfateb yn fras i gyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau sydd bwysicaf yn strategol, a bod cyfrifoldebau'r ddwy swydd hyn yn haeddu cyflogau ychwanegol;
  - o ganlyniad i'r strwythurau cyflogau newydd y cytunodd y Cynulliad arnyn nhw, fod cyfrifoldebau cadeiryddion pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad yn debyg o fod yn fwy na

chyfrifoldebau pwyllgorau'r Trydydd Cynulliad. Er hynny, nid pob cadeirydd pwyllgor fyddai â'r un lefelau cyfrifoldeb, ac felly dylai'r strwythur cyflogau dwy-haen barhau; ac

- na ddylai rôl chwip plaid gael ei thalu o'r cronfeydd cyhoeddus, er bod rôl rheolwr busnes plaid yn haeddu cyflog ychwanegol. Roedd yna gonsensws bod lefel y cyfrifoldeb yn is na chyfrifoldeb cadeiryddion y pwyllgorau sy'n fwyaf arwyddocaol yn strategol ond y dylai gael ei bwysoli yn ôl nifer yr Aelodau ym mhob grŵp.

35. Mae'r ymagwedd gymharol hon at rolau a chyfrifoldebau deiliaid swyddi wedi'n galluogi i ddatblygu fframwaith cydlynol, cynaliadwy ar gyfer talu cyflogau ychwanegol i ddeiliaid swydd gan roi cydnabyddiaeth fras i'r gymhariaeth fewnol rhyngddyn nhw. Mae'n canfyddiadau wedi'u nodi yn Ffigur 5.
36. Mae rhagor o fanylion am y fethodoleg benodol sydd wedi'i defnyddio i bennu lefel gyflog pob swydd wedi'u nodi yn y penodau perthnasol.

Ffigur 5: Cyfrifoldebau ac Arwyddocâd Strategol Cymharol Rolau'r Deiliaid Swyddi

37. Un o'r egwyddorion allweddol rydyn ni wedi seilio'r system o gymorth ariannol a nodir yn ein Penderfyniad arni yw bod rhaid i'r cymorth ariannol a'r taliadau a roddir i Aelodau'r Cynulliad gael eu seilio mewn cyd-destun Cymreig. Gan hynny, yn ein penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi cymerwyd i ystyriaeth y dystiolaeth a ddaeth i law yn ystod rhan gyntaf ein gwaith sef bod y cyflog a oedd yn cael ei dalu i'r Aelodau (£53,852) o fewn yr 1.7 y cant uchaf yn nosbarthiad enillion Cymru.⁷ Er bod y lefel cyflog sylfaenol hon a'r cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i ddeiliaid swyddi wedi'u rhewi am bedair blynedd o ddechrau'r

⁷ Pennod 5, Addas i'r Diben

Pedwerydd Cynulliad ymlaen, mae'r man cychwyn cymharol uchel o'i gymharu ag enillion cyfartalog Cymru yn golygu ein bod o'r farn na ddylai'r lefelau cyflog rydyn ni wedi'u pennu atal Aelodau rhag ystyried sefyll am swyddi ychwanegol.

Penderfyniadau Rhan Dau

38. Yn ystod ein hystyriaeth ar lefel briodol cyflogau ychwanegol i arweinwyr pleidiau, chwipiau pleidiau, cadeiryddion pwyllgorau a'r Comisiynwyr, aethon ni ati i gloriannu ac ystyried cyfrifoldebau a chyfraniadau cymharol y swyddi hyn a swyddi yr oedd penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol iddyn nhw eisoes wedi'u cymryd at ddiben strategol y Cynulliad. Helpodd hyn i sicrhau bod yna gydlynedd mewnol yn strwythur y taliadau i ddeiliaid swyddi.
39. Mae'r penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol i bob swydd, a manylion y methodolegau penodol a ddefnyddiwyd, wedi'u nodi ym Mhenodau 2 i 5.

Ystyriaethau at y Dyfodol

Cynllun Pensiwn yr Aelodau

40. Rhan nesaf ein gwaith fydd cynnal adolygiad o fudd-daliadau pensiwn i Aelodau, deiliaid swyddi a staff. Yn *Addas i'r Diben* nodwyd y byddem yn gohirio ystyried y mater hwn nes inni gael prisiad actiwaraid y cynllun yn 2011 a nes inni gael amser i ystyried goblygiadau adroddiad yr Arglwydd Hutton ym mis Mawrth 2011 ar bensiynau'r sector cyhoeddus a'r drafodaeth gyhoeddus am ei gasgliadau. Rydyn ni'n bwriadu dechrau gwaith yn y maes yma, gan rag-weld y bydd hwnnw'n parhau drwy gydol y Pedwerydd Cynulliad, yn ystod hydref 2011.

Monitro a Chlориannu

41. Byddwn yn monitro sut mae'n Penderfyniad yn cael ei roi ar waith a'i effaith, er mwyn sicrhau bod y system gymorth rydyn ni wedi'i sefydlu ar gyfer y Pedwerydd Cynulliad yn dal yn addas at ei diben. Yn benodol, byddwn yn asesu effaith ein hargymhellion yn *Addas i'r Diben* ynghylch staff cymorth yr Aelodau a chynyddu gallu strategol y Cynulliad, gan wneud rhagor o newidiadau os bydd eu hangen.

Staff Cymorth yr Aelodau

42. Cyn mis Ebrill 2013, byddwn yn adolygu trefniadau tâl staff cymorth Aelodau'r Cynulliad, a hyn ar ôl inni fynd ati o'r blaen i rewi eu graddfeydd cyflog tan hynny.⁸

Cynulliad Pum Mlynedd

43. Mae'r system cymorth ariannol a nodwyd yn ein Penderfyniad wedi'i gosod ar gyfer y pedair blynedd ar ôl dechrau'r Pedwerydd Cynulliad. Fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*, mae'n debyg y bydd Mesur Seneddau Cyfnod Penodol 2010-11 yn arwain at ymestyn cyfnod y Pedwerydd Cynulliad i bum mlynedd.

---

⁸ Pennod 9, *Addas i'r Diben*

44. Yn 2013-14 felly byddwn yn adolygu'r penderfyniadau rydyn ni wedi'u cymryd ar lefelau cyflog yr Aelodau i asesu a yw'r system cymorth ariannol sydd wedi'i phennu ar gyfer blwyddyn olaf y Pedwerydd Cynulliad yn briodol ac i benderfynu ar y trefniadau at y Pumed Cynulliad. Cyn gwneud ein Penderfyniad ar gyfanswm y pecyn tâl ar gyfer y Pumed Cynulliad, rydyn ni'n debyg o asesu pwysau a chyfrifoldebau swyddi Aelodau'r Cynulliad, y Gweinidogion a'r deiliaid swyddi eraill yn ngoleuni datblygiad y Pedwerydd Cynulliad.

Cadeiryddion Pwyllgorau

Mae'r bennod hon yn nodi hanes taliadau atodol i gadeiryddion pwyllgorau; yn adolygu eu rolau a'u cyfrifoldebau yn y Pedwerydd Cynulliad; ac yn amlinellu'n penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol.

Trosolwg

---

45. Fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*, mae i'r system o dalu cadeiryddion pwyllgorau hanes hir, a honno, yn ein barn ni "wedi esblygu heb i unrhyw egwyddorion arweiniol cadarn fod ar waith".⁹
46. Yn y ddau Gynulliad cyntaf, roedd Deddf Llywodraeth Cymru 1998 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cynulliad sefydlu pwyllgorau pwnc, pwyllgorau rhanbarth, pwyllgor i graffu ar is-ddeddfwriaeth a phwyllgor archwilio. Roedd y pwyllgorau pwnc yn cyfateb i bortffolios y Gweinidogion ac roedden nhw'n anarferol yn yr ystyr bod y Gweinidogion eu hunain yn aelodau o'r pwyllgorau. Doedd cadeiryddion y pwyllgorau ddim yn cael eu talu.
47. Dywedodd adolygiad gan yr SSRB yn 2001 fod cyfrifoldebau cadeirydd pwyllgor yn fwy na chyfrifoldebau Aelod o'r Cynulliad, ac y gellid creu achos o blaid talu cyflogau ychwanegol i gadeiryddion rhai pwyllgorau.¹⁰ Yn sgil hyn cafodd cadeiryddion rhai o'r pwyllgorau pwnc a'r pwyllgorau craffu gyflogau ychwanegol. Cododd nifer y cadeiryddion hyn yn 2008, yn sgil sefydlu pum pwyllgor deddfau parhaol, bob un â Chadeirydd heb bleidlais.¹¹ Er nad oedd cadeiryddion pwyllgorau deddfau ad hoc wedi cael cyflogau ychwanegol o'r blaen, roedd y Comisiwn o'r farn ei bod yn debyg y byddai'r pwyllgorau deddfau parhaol newydd yn cyfarfod yn fynych ac yn rheolaidd, ac y byddai rôl y cadeirydd yn un arbenigol, ac yn gofyn am ddatblygu arbenigedd estynedig mewn gweithdrefnau deddfu. I gymryd swm, proffil uchel a natur arbenigol y gwaith yr oedd yn ofynnol i gadeiryddion y pwyllgorau deddfu newydd ei wneud i ystyriaeth, cytunodd y Comisiwn y dylai cadeiryddion pwyllgorau deddfau gael cyflogau ychwanegol a fyddai'n gymesur â chyflogau cadeiryddion y pedwar prif pwyllgor craffu, y Pwyllgor Archwilio a'r Pwyllgor Cyllid.¹²
48. Cafodd cwestiwn cyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau ei ystyried gan y ddau banel annibynnol ar gymorth ariannol i Aelodau'r Cynulliad. Argymhellodd y panel cyntaf na ddylai

---

⁹ T56, *Addas i'r Diben*

¹⁰ SSRB Rhif 49 *National Assembly for Wales: Review of Pay and Allowances, Mai 2001*

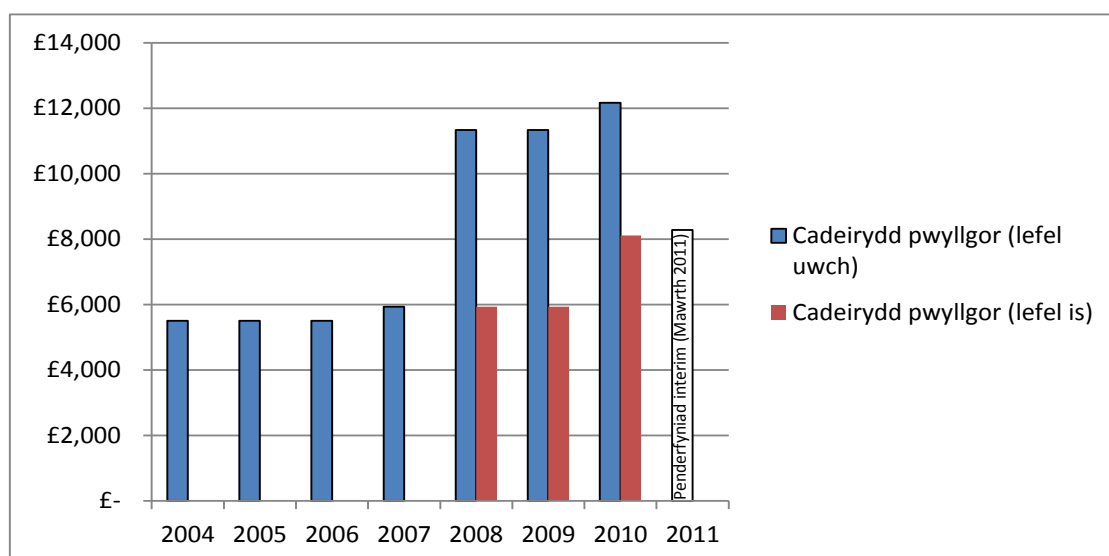
¹¹ *Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Cyflogau Cadeiryddion Pwyllgorau Deddfwriaethol Parhaol, NAFWC 2008 Papur 4, 4 Rhagfyr 2008*

¹² *Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Cofnodion cyfarfod 6 Mawrth, 2008*

lefel y tâl nac ystod y cadeiryddion a oedd yn cael cyflogau ychwanegol gael eu hymestyn¹³ ond, ar sail tystiolaeth lafar ar wahân i'r Comisiwn, cafodd y cyflogau a oedd yn daladwy i gadeiryddion rhai pwyllgorau eu codi, a chafodd cyfradd cyflog ychwanegol ei ddefnyddio ar gyfer rhai pwyllgorau eraill.¹⁴ Does dim gwybodaeth wedi'i chofnodi ar sut y cafodd y penderfyniad hwn ei wneud. Cafodd y strwythur dwy-haen ei ategu gan yr ail banel annibynnol a benderfynodd yn 2009 y dylid cynyddu lefelau'r cyflogau ychwanegol ar y gyfradd uwch a'r gyfradd is, er nad yw'n gwbl glir ar ba dystiolaeth y cafodd y cynnydd ei seilio.¹⁵

49. Mae Ffigur 6 yn dangos datblygiad y cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i gadeiryddion pwyllgorau, gan gynnwys ein penderfyniad interim ni ynglŷn â chadeiryddion y pwyllgorau mwyaf arwyddocaol yn strategol.

Ffigur 6: Twf y Cyflogau a Delid i Gadeiryddion Pwyllgorau ar Ddechrau Pob Blwyddyn Ariannol

50. Er na chawson ni ddigon o dystiolaeth yn ystod rhan gyntaf ein gwaith i wneud penderfyniad terfynol ar lefel cyflogau ychwanegol cadeiryddion pwyllgorau, fe ymgwymerodd y Bwrdd ag ymchwil i feincnodi rolau cadeiryddion pwyllgorau'r Cynulliad o'u cymharu â rolau tebyg yn economi Cymru.¹⁶ Caniataodd y gwaith hwn, ar y cyd â gwybodaeth am arferion deddfwrfeydd eraill y Deyrnas Unedig, a thystiolaeth a gafwyd am gyfraniad cadeiryddion pwyllgorau at allu strategol y Cynulliad, inni wneud penderfyniad interim am gyfradd cyflogau ychwanegol cadeiryddion y pwyllgorau hynny a oedd yn fwyaf arwyddocaol i ddibenion strategol y Cynulliad. Cafodd ein penderfyniad interim ei seilio ar gyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau yn ystod y Trydydd Cynulliad, sef y dystiolaeth a oedd ar gael ar y pryd. Doedd dim modd ym mis Mawrth 2011 inni ddiffinio pa bwyllgorau a fyddai'n fwyaf arwyddocaol o safbwynt strategol yn y Pedwerydd Cynulliad, gan fod yna ansicrwydd ynghylch y strwythur pwyllgorau a fyddai'n cael ei sefydlu.

¹³ Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008

¹⁴ Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Cofnodion cyfarfod 4 Rhagfyr, 2008

¹⁵ Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Yn Gywir i Gymru: Adroddiad y Panel Adolygu Annibynnol ar Dâl a Lwfansau'r Aelodau, 2009

¹⁶ Pennod 6, Addas i'r Diben

Egwyddorion

---

51. Mae'n penderfyniadau ni ar dâl wedi'u seilio ar yr egwyddor hon:

“pay should reflect levels of responsibility, rather than workload.”¹⁷

52. Fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*, mae'r “egwyddor hon yn arbennig o briodol wrth ystyried cyflogau ychwanegol ar gyfer deiliaid swyddi”.¹⁸

53. Felly, i asesu lefel y cyflog ychwanegol i gadeiryddion y pwyllgorau sy'n hanfodol ar gyfer diben strategol y Cynulliad rydyn ni wedi adolygu cyfraniad cadeiryddion pwyllgorau at allu strategol y Cynulliad, a'r cyfrifoldebau penodol sy'n gysylltiedig â rôl cadeirydd pwyllgor yn y Pedwerydd Cynulliad.

54. Cymerwyd i ystyriaeth hefyd y penderfyniadau rydyn ni wedi'u gwneud o'r blaen ynghylch tâl Aelodau, gan gynnwys y penderfyniad i rewi cyflogau sylfaenol yr Aelodau am bedair blynedd, a lefelau cyflogau ychwanegol deiliaid swyddi ychwanegol, o ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad.¹⁹

Methodoleg

Pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad

55. Rhoddodd y Rheolau Sefydlog newydd y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer y Pedwerydd Cynulliad fwy o hyblygrwydd nag o'r blaen i'r Pwyllgor Busnes o ran strwythur system bwyllgorau'r Cynulliad, gan alluogi'r Cynulliad i gytuno ym mis Mehefin 2011 y dylid ffurfio strwythur symlach o bwyllgorau nag a geid yn y Trydydd Cynulliad.²⁰

56. Mae'r Rheolau Sefydlog yn ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor Busnes sicrhau bod y strwythur pwyllgorau yn craffu ar bob un o feysydd cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus perthynol, pob mater sy'n ymwneud â chymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad a swyddogaethau Gweinidogion Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol. Rhaid hefyd i'r Pwyllgor sicrhau cydbwysedd bras rhwng archwilio gwariant, gweinyddiaeth a pholisi Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus perthynol, ac archwilio deddfwriaeth.²¹

57. Mae'r Rheolau Sefydlog hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r system bwyllgorau gyflawni swyddogaethau penodol eraill ynglŷn â chyllid, materion y cyfansoddiad a deddfwriaeth, safonau ymddygiad a deisebau.²² Mae Deddf Llywodraeth Cymru 2006 yn gofyn bod yna Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus hefyd.²³

---

¹⁷ T4, Adroddiad SSRB Rhif 48: Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol I, 2001

¹⁸ T51, Addas i'r Diben

¹⁹ Prif Weinidog Cymru, Gweinidogion Cymru, Dirprwy Weinidogion, Llywyddion.

²⁰ Mae'r Pwyllgor Busnes yn wahanol i bwyllgorau'r Cynulliad sy'n gwneud gwaith craffu ar bolisi a deddfwriaeth. Pwyllgor gweithredol yw hwn sy'n gyfrifol am reoli a chydlynu busnes y Cynulliad.

²¹ Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Mai 2011

²² Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Mai 2011

²³ Adran 30, Deddf Llywodraeth Cymru 2006

58. Mae Ffigur 7 yn nodi strwythur pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad, fel y cytunwyd arno yn y cyfarfod llawn ym mis Mehefin 2011. Nodir maint pob pwyllgor hefyd.

Ffigur 7: Pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad

Y pwyllgor	Yr aelodaeth
Pwyllgorau polisi	
Plant a Phobl Ifanc	10
Yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd	10
Iechyd a Gofal Cymdeithasol	10
Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol	10
Menter a Busnes	10
Pwyllgorau eraill	
Cyfrifon Cyhoeddus	8
Cyllid	8
Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol	5 ²⁴
Deisebau	4
Safonau	4

59. Mae'r Pedwerydd Cynulliad wedi cytuno y bydd gan y pum pwyllgor polisi, bob un â chylch gwaith eang sydd wedi'i ddiffinio yn unol â meysydd cyfrifoldeb polisi Llywodraeth Cymru, ddwy swyddogaeth, sef ym maes deddfu ac ym maes craffu, ac aelodaeth ddigon mawr i ganiatáu iddyn nhw wneud gwaith mewn grwpiau llai ac mewn is-bwyllgorau os yw hynny'n briodol er mwyn i waith polisi a gwaith deddfu gael ei wneud yr un pryd yn ôl yr angen.

Cyfrifoldebau Cadeiryddion Pwyllgorau sydd â Swyddogaethau Craffu a Deddfu

60. Nid yw'r Cynulliad wedi diffinio cyfrifoldebau'r pwyllgorau yn fanwl iawn. Er mwyn inni gael sail i wneud ein penderfyniadau am gyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau arni, yn ystod ein cyfweiliadau ag Aelodau a deiliaid swyddi, a thrwy ein holiaduron, rydyn ni wedi ystyried graddau'r cyfrifoldeb o dan sylw. Rydyn ni hefyd wedi cymryd i ystyriaeth adroddiadau yn y maes hwn o ddeddfwrfeydd eraill. Yng nghylch gwaith bras y Cynulliad o graffu ar ddeddfwriaeth, polisi, gwariant a pherfformiad y Llywodraeth, rydyn ni'n credu mai'r canlynol yw brif gyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau:

- cyflawni rhaglen gytbwys, gynhwysfawr ac effeithiol o waith craffu ar ddeddfwriaeth, polisi a chyllid;
- cynnal annibyniaeth eu pwyllgor oddi wrth Lywodraeth Cymru;
- gweithredu'n ddiudedd, yn deg ac yn bendant;
- meistrolï cylch gwaith eu pwyllgor ac ennyn hyder y rhanddeiliaid a'r aelodau;

²⁴ Mae'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol yn cynnwys un Aelod Cynulliad o bob plaid wleidyddol a'r Dirprwy Lywydd yn gadeirydd.

- sicrhau ymrwymiad ac ymroddiad aelodau'r pwyllgor;
  - goruchwyllo'r cymorth a'r cyngor sydd ar gael i'r pwyllgor; a
  - sbarduno arloesedd, ymroddiad ac effaith gwaith eu pwyllgor.
61. Mae rhagor o fanylion ein canfyddiadau ar y cyfrifoldebau allweddol wedi'u nodi yn Atodiad D.
62. Clywsom dystiolaeth y bydd strwythur pwyllgorau'r Pedwerydd Cynulliad yn ei gwneud yn ofynnol i'r pwyllgorau reoli rhaglen fwy ymestynnol ac amrywiol o waith nag yn y Trydydd Cynulliad gan ddefnyddio llawer mwy ar is-bwyllgorau ffurfiol, grwpiau anffurfiol a *rappoteurs*, yn ogystal â pharhau â gwaith y pwyllgor llawn.
63. Bydd y cyfrifoldebau ehangach hyn yn gorffwys ar ysgwyddau cadeiryddion y pum pwyllgor polisi, ac, yn ein barn ni, ar ysgwyddau cadeiryddion y Pwyllgor Cyllid, y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, a'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol hefyd. Rhyngddyn nhw, bydd yr wyth pwyllgor hyn yn gyfrifol am graffu ar y cyfan o raglen bolisi Llywodraeth Cymru, ei gwariant a'i gweithredoedd, a'u cadeiryddion fydd yn gyfrifol am roi arweiniad, gan sbarduno agendâu'r pwyllgorau a sicrhau bod dibenion strategol y Cynulliad ym maes deddfwriaeth a chraffu yn cael eu cyflawni.
64. Yn ystod rhan gyntaf ein gwaith, meincnododd y Bwrdd rolau cadeiryddion pwyllgorau'r Cynulliad o'u cymharu â chymaryddion bras yn sector cyhoeddus a phreifat Cymru, a oedd yn cynnwys aelodau a chadeiryddion byrddau iechyd lleol, cyrff y GIG yng Nghymru, cyrff sy'n cael eu noddi gan Lywodraeth Cymru a phwyllgorau llywodraeth leol. Arweiniodd hyn at benderfyniad interim ar gyflog ychwanegol o £8,280 i gadeiryddion y pwyllgorau pwysicaf o safbwynt strategol yn y Pedwerydd Cynulliad.²⁵
65. Edrychodd y Bwrdd eilwaith ar y swm hwn yng ngoleuni'r dystiolaeth a gafwyd yn ail ran ein gwaith ynghylch rolau'r pwyllgorau a chadeiryddion y pwyllgora yn y Pedwerydd Cynulliad. Yn ein barn ni, bydd sicrhau bod yna waith craffu ar wariant a pholisi Llywodraeth Cymru ac ar deddfwriaeth yn y strwythur llawer meinach o bwyllgorau sydd wedi'i sefydlu gan y Cynulliad yn arwain at gyfrifoldebau tipyn mwy arwyddocaol i gadeiryddion pob un o'r wyth pwyllgor o'u cymharu â chyfrifoldebau cadeiryddion y pwyllgorau craffu a deddfu yn y Trydydd Cynulliad.
66. Ar sail y dystiolaeth rydyn ni wedi'i chael, rydyn ni wedi dod i'r casgliad bod £12,420 yn lefel briodol o gyflog ychwanegol i gadeiryddion y pwyllgorau a nodir ym mharagraff 63. Mae hyn 50 y cant yn fwy na'r lefel gyflog interim o £8,280 a bennwyd gennym ym mis Mawrth 2011.

Cyfrifoldebau Cadeiryddion Pwyllgorau Eraill y Pedwerydd Cynulliad

67. Rhoesom ystyriaeth i rolau a chyfrifoldebau'r Pwyllgor Deisebau a'r Pwyllgor Safonau ar wahân.

---

²⁵ Pennod 6, Addas i'r Diben

Y Pwyllgor Safonau

68. Roedd y dystiolaeth a gawsom yn ystod rhan gyntaf ein gwaith yn awgrymu mai anaml yr oedd y Pwyllgor Safonau yn cyfarfod o'i gymharu â'r mwyafrif o bwyllgorau eraill y Cynulliad. Er hynny, ar sail y dystiolaeth a gasglwyd yn ystod ail ran ein gwaith roedd yn glir bod yna gydnabyddiaeth bod y Pwyllgor Safonau, a gwaith y pwyllgor hwnnw, yn ganolog i lywodraethiant da ac enw da y Cynulliad.
69. Cymerwyd i ystyriaeth natur y gwaith, a phwysigrwydd rôl y Pwyllgor wrth weithio gyda Chomisiynydd Safonau annibynnol y Cynulliad i ddangos ymrwymiad y Cynulliad i'r lefelau uchaf o ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus. Ystyriwyd hefyd y cyfrifoldebau sylweddol sydd ynghlwm wrth ystyried sancsiynau posibl yn erbyn Aelodau'r Cynulliad.
70. O gofio'r rhan arwyddocaol sy'n cael ei chwarae gan y Pwyllgor Safonau wrth hybu a chynnal enw da'r Cynulliad a'i Aelodau, cawsom ein darbwylllo y bydd lefel y cyfrifoldeb sy'n gysylltiedig â chadeirio'r Pwyllgor yn sylweddol. Serch hynny, rydyn ni'n nodi mai'r Pwyllgor Safonau yw'r unig un o blith pwyllgorau'r Cynulliad sydd heb raglen dreigl o waith. Yn hytrach, mae'n cyfarfod mewn ymateb i raddau helaeth i faterion a gyfeirir ato a hynny heb fod yn rheolaidd, yn ôl profiad y tri Chynulliad cyntaf. Rydyn ni'n barnu felly y bydd lefel barhaus y cyfrifoldeb yn is na lefel y cadeiryddion eraill.

Y Pwyllgor Deisebau

71. Yn *Addas i'r Diben*, nododd y Bwrdd ein dealltwriaeth o swyddogaethau strategol y Cynulliad - craffu ar bolisi a chyllid Llywodraeth Cymru; craffu ar ddeddfau a gwneud deddfau; a chynrychioli etholwyr.²⁶ Mae gan y Pwyllgor Deisebau ran i'w chwarae i ategu'r gwaith ym mhob un o'r tair swyddogaeth hyn. Rôl y Pwyllgor yw ystyried yr holl ddeisebau derbyniadwy sy'n cael eu cyflwyno gan y cyhoedd ac felly mae'n anelu at fod yn un o'r prif sianeli i bobl Cymru ymwneud yn uniongyrchol â'r Cynulliad. Mae deisebwyr yn gallu dod i gyfarfodydd y Pwyllgor i drafod eu cynigion, sy'n gallu ymwneud ag unrhyw agwedd ar waith y Cynulliad neu Lywodraeth Cymru.
72. Mae'r Llywydd wedi dweud:

“Mae'r Cynulliad newydd yn cynrychioli cymunedau ledled y wlad. Yr wyf am i'r pedwerydd Cynulliad ymwneud yn uniongyrchol â chymunedau ar draws y wlad. [...] Ni ddylai neb yng Nghymru deimlo nad oes ganddynt lais yn y broses.”²⁷
73. Rydyn ni'n credu bod gan y Pwyllgor Deisebau gryn botensial i ddatblygu ymhellach ar ymgysylltiad dinasyddion â'r Cynulliad ledled Cymru. Dim ond pedwar aelod sydd ganddo, ac mae ei ffocws yn wahanol i weddill pwyllgorau'r Cynulliad yn yr ystyr fod ganddo lai o ymwneud uniongyrchol â'r dasg o ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif. Gan hynny, rydyn ni o'r farn bod

---

²⁶ Pennod 4, *Addas i'r Diben*

²⁷ *Datganiad i'r wasg*: <http://www.cynulliadcymru.org/newhome/new-news-fourth-assembly.htm?act=dis&id=216913&ds=6/2011> (6 Gorffennaf 2011)

lefel cyfrifoldeb cadeirydd y Pwyllgor yn is na lefel cyfrifoldeb cadeiryddion y pwyllgorau sydd wedi’u rhestru ym mharagraff 63.

Cyflogau ychwanegol i Gadeiryddion y Pwyllgor Safonau a’r Pwyllgor Deisebau

74. Daethom i’r casgliad bod ehangder cyfrifoldebau a chyfraniad y Pwyllgor Safonau a’r Pwyllgor Deisebau at ddiben strategol y Cynulliad yn fwy cyfyngedig na chyfrifoldeb a chyfraniad yr wyth pwyllgor arall. Rydyn ni o’r farn bod cyfrifoldebau cadeiryddion y ddau bwyllgor hyn yn agos iawn i gyfrifoldebau a chyfraniadau cadeiryddion pwyllgorau mwyaf y Trydydd Cynulliad. Oherwydd hyn, penderfynwyd bod ein penderfyniad interim ar gyflog ychwanegol o £8,280 i gadeiryddion pwyllgorau, fel y’i nodwyd yn *Addas i’r Diben*,²⁸ yn lefel briodol o gyflog ychwanegol i gadeiryddion y Pwyllgor Safonau a’r Pwyllgor Deisebau yn y Pedwerydd Cynulliad.

Casgliadau

75. **Mae llawer o fusnes craidd y Cynulliad yn cael ei gynnal drwy waith ei bwyllgorau. Mae gan gadeiryddion pwyllgorau, drwy arwain, drwy lunio agenda eu pwyllgorau, a thrwy gynrychioli eu pwyllgorau yn y Cyfarfod Llawn, y cyfryngau a bywyd cyhoeddus Cymru, rôl bwysig i’w chwarae i ategu ac ysgogi nodau strategol y Cynulliad. A deg yn unig o bwyllgorau craidd ganddo, mae’r Cynulliad wedi nodi ei flaenoriaethau’n glir ac wedi rhesymoli’r system y mae ei hangen i wireddu’r rheiny. Mae’n penderfyniadau ni ynglŷn â’r cyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau’n adlewyrchu’r cyfrifoldebau sy’n rhan annatod o’r rôl hon.**
76. **Ar sail y dystiolaeth a gawsom ynglŷn â’r swyddogaethau y disgwyliid eu gweld yn strwythur pwyllgorau’r Pedwerydd Cynulliad, penderfynodd y Bwrdd ar strwythur dwy-haen o gyflogau ychwanegol, fel y gwelir yn Ffigur 8. Caiff y taliadau hyn eu hôl-ddyddio i ddyddiad penodi cadeiryddion y pwyllgorau. Mae’r cyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau wedi’u rhewi yn yr un modd â lefelau cyflog sylfaenol yr Aelodau, fel y nodwyd yn *Addas i’r Diben*.²⁹**

Ffigur 8: Y Cyflogau Ychwanegol sy’n Daladwy i Gadeiryddion Pwyllgorau’r Pedwerydd Cynulliad

Y pwyllgorau	Y cyflog ychwanegol
Plant a Phobl Ifanc; Yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd; Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol; Menter a Busnes; Cyfrifon Cyhoeddus; Cyllid; Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol	£12,420
Deisebau; Safonau	£8,280

Ystyriaethau at y dyfodol

77. Mae’n penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol i gadeiryddion pwyllgorau wedi’u seilio ar dystiolaeth a gawsom am swyddogaethau tebyg y strwythur pwyllgorau newydd. Er hynny, mae’r strwythur o bwyllgorau dwy-swyddogaeth y cytunodd y Pwyllgor Busnes arno yn bur

²⁸ Pennod 6, *Addas i’r Diben*

²⁹ Pennod 5, *Addas i’r Diben*

wahanol i'r arfer o gael pwyllgorau deddfau a phwyllgorau craffu ar wahân yn y Trydydd Cynulliad. Gan hynny, byddwn yn monitro sut mae'r system bwyllgorau'n gweithio'n ymarferol er mwyn sicrhau bod y cyflogau ychwanegol rydyn ni wedi cytuno arnyn nhw yn parhau'n briodol. Er enghraifft, pe bai'r Cynulliad yn creu rhagor o bwyllgorau neu'n ailwampio'r strwythur a sefydlodd ym mis Mehefin 2011, fe fydden ni'n ystyried effaith y newidiadau hynny ar y penderfyniadau rydyn ni wedi'u gwneud. Pe baen ni'n credu bod y newidiadau'n sylweddol, fe allen ni benderfynu wedyn addasu cyflogau ychwanegol cadeiryddion y pwyllgorau i adlewyrchu'r newidiadau hynny.

Arweinwyr Pleidiau

Mae'r bennod hon yn nodi hanes y taliadau atodol i arweinwyr pleidiau; effaith system etholiadol weddol gyfrannol ar y gwrthbleidiau; rolau a chyfrifoldebau eu harweinwyr; ac yn amlinellu'n penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol.

Trosolwg

78. Yn eu hadroddiad yn 2001, wnaeth y SSRB ddim argymhellion ar gyflogau arweinwyr gwrthbleidiau'r Cynulliad Cenedlaethol.³⁰ Y Cynulliad ei hunan a benderfynodd osod cyflog ychwanegol arweinydd yr wrthblaid fwyaf ar yr un lefel â'r hyn sy'n cael ei dalu i Weinidogion Cymru.³¹
79. Wnaeth yr SSRB ddim cynnig newid yn y sefyllfa hon yn eu hadroddiad yn 2004, er eu bod nhw wedi argymhell y dylid ystyried talu arweinwyr y pleidiau eraill, gan eu bod o'r farn y gallai hynny helpu i ategu ethos cyfrannedd, a oedd wedi'i blannu'n gadarn yn system etholiadol y Cynulliad.³²
80. Argymhellodd y panel annibynnol cyntaf a ystyriodd y system o gymorth ariannol i Aelodau'r Cynulliad ym mis Mawrth 2008 y dylai arweinwyr y gwrthbleidiau eraill hwythau gael cyflogau ychwanegol, ond ar lefel a fyddai'n cyfateb i gyflogau ychwanegol cadeiryddion pwyllgorau. Cafodd hyn ei wneud ar sail tystiolaeth a gafodd y panel i'r perwyl bod yr arweinwyr yn gweithredu fel cynrychiolwyr eu pleidiau a'u grwpiau yn y Cynulliad; eu bod yn gyfrifol am y lwfansau a gâi grŵp y blaid ac am dalu staff y grŵp; ac nad yw'r Cynulliad wedi'i seilio ar fodel tebyg i San Steffan. Dywedodd y panel mai triniaeth gydradd i bob grŵp gwleidyddol oedd y protocol a oedd wedi ennill ei blwyf yn y Cynulliad.³³
81. Er bod y panel wedi nodi mai arweinydd y brif wrthblaid yn unig a oedd yn cael cyflog yn San Steffan, ac nad oedd cyflogau ychwanegol yn cael eu talu i arweinwyr y gwrthbleidiau yn yr Alban³⁴ na Gogledd Iwerddon, roedden nhw'n teimlo y byddai'n briodol – er mwyn i anghysondebau yn y system ar y pryd, a grëwyd gan y system etholiadol gweddol gyfrannol a diffyg system draddodiadol debyg i San Steffan - i'r holl arweinwyr pleidiau gael eu talu.³⁵ Derbyniwyd hyn gan y Comisiwn ar 6 Mawrth 2008.³⁶
82. Ym mis Gorffennaf 2009, dywedodd adroddiad yr ail banel adolygu annibynnol y dylai cydraddoldeb gael ei gadw rhwng tâl arweinwyr y pleidiau nad oedden nhw'n rhan o'r

³⁰ Adroddiad SSRB Rhif 49: *National Assembly for Wales: Review of Pay and Allowances, 2001*

³¹ Penderfyniad Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Aelodau'r Cynulliad a Swyddogion) (Cyflogau, Lwfansau etc.) (Rh 2) 2001

³² Adroddiad SSRB Rhif 58: *National Assembly for Wales: Review of Pay and Allowances, 2004*

³³ Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008

³⁴ Cafodd cynllun lwfansau ei sefydlu i helpu arweinwyr gwrthbleidiau Senedd yr Alban.

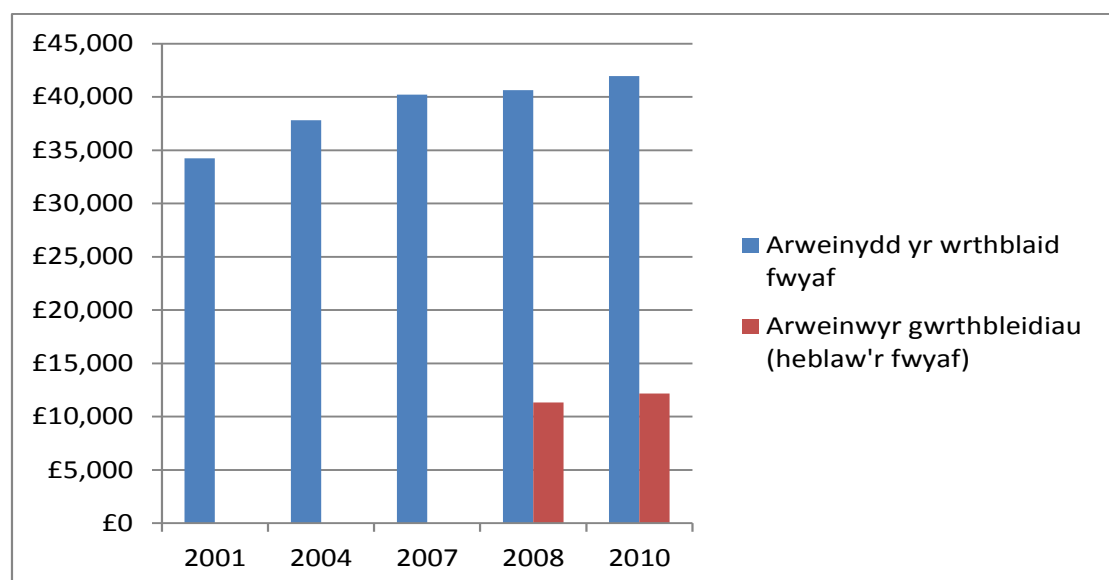
³⁵ Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008

³⁶ Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, *Cofnodion Cyfarfod 6 Mawrth 2008*

weithrediaeth heblaw'r un fwyaf, a chadeiryddion pwyllgorau.³⁷ Ddywedodd y panel ddim byd am y cyflog ychwanegol sy'n cael ei dalu i arweinydd yr wrthblaid fwyaf.

83. Roedd cydbwysedd gwleidyddol y Trydydd Cynulliad, pan ffurfiodd Llafur a Phlaid Cymru Lywodraeth glymblaid, yn golygu mai dim ond dwy wrthblaid oedd yna. Yn ôl Rheolau Sefydlog y Cynulliad, nid yw grwpiau pleidiau'n gallu cynnwys llai na thri Aelod Cynulliad.³⁸
84. Roedd arweinydd yr wrthblaid fwyaf, y Ceidwadwyr, yn cael cyflog ychwanegol a oedd yn cyfateb i gyflog un o Weinidogion Cymru (£41,949 ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad). Roedd arweinydd y Democratiaid Rhyddfrydol, yr wrthblaid arall, yn cael cyflog ychwanegol a oedd yn cyfateb i gyflog cadeirydd un o'r pwyllgorau mwyaf strategol (£12,168 ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad). Mae Ffigur 9 yn dangos y cynnydd yn y cyflogau ychwanegol a oedd yn cael eu talu i arweinydd y pleidiau dros amser.

Ffigur 9: Y Cynnydd yn y Cyflogau a Delid i Arweinydd Pleidiau ar Ddechrau Pob Blwyddyn Ariannol

85. Yn *Addas i'r Diben* cydnabu'r Bwrdd ei bod yn holl-bwysig bod y gwrthbleidiau'n dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, a bod arweinyddiaeth wleidyddol gref y gwrthbleidiau'n ganolog er mwyn sicrhau bod hynny'n digwydd yn effeithiol.³⁹
86. Cydnabu'r Bwrdd hefyd fod y Cynulliad, yn ei ddyddiau cynnar, wedi mabwysiadu terminoleg a oedd yn cael ei defnyddio yn San Steffan. Rydyn ni'n sylweddoli bod gan Arweinydd yr Wrthblaid yno gyfrifoldebau mawr yn sgil y system wrthwynebol sydd wedi'i seilio i raddau helaeth ar ddwy blaid fawr sy'n cystadlu am yr awenau. Ond mae gennyn ni amheuan o bwys, mewn Cynulliad sy'n cael ei ethol yn weddol gyfrannol, ynghylch talu bron £30,000 yn fwy i arweinydd un blaid nag i'r blaid nesaf, a dim ond dyrnaid o Aelodau o wahaniaeth rhwng y ddwy

³⁷ *Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008*

³⁸ *Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru Mai 2011*

³⁹ *Pennod 6, Addas i'r Diben*

o bosibl. Yn ychwanegol, nid yw'r dull hwn yn cynnwys mecanwaith i benderfynu ar y taliadau os bydd gan ddwy wrthblaid yr un nifer o Aelodau, fel sy'n bosibl.

87. Ceir crynodeb o gydbwysedd gwleidyddol y pedwar Cynulliad yn Ffigur 10.

Ffigur 10: Y Cydbwysedd Gwleidyddol ar Ddechrau Pob Cynulliad

Y blaid	Y Cynulliad Cyntaf (1999)	Yr Ail Gynulliad (2004)	Y Trydydd Cynulliad (2007)	Y Pedwerydd Cynulliad (2011)
Llafur	28	30	26	30
Ceidwadwyr	9	11	12	14
Plaid Cymru	17	12	15	11
Democratiaid Rhyddfrydol	6	6	6	5
Annibynnol	0	1	1	0

Egwyddorion

88. Mae'r Cynulliad wedi datblygu mewn ymateb i newidiadau cyfansoddiadol yn ystod y 12 mlynedd diwethaf. Yn *Addas i'r Diben*, amlinellwyd ein dealltwriaeth ni o'r Pedwerydd Cynulliad fel deddfwrfa mewn cyfnod o bontio, y bydd angen iddo ymaddasu at ei bwerau deddfu ehangach drwy ddatblygu ffyrdd newydd i weithio.⁴⁰
89. Wrth bwysu a mesur cyflogau ychwanegol i arweinwyr pleidiau, rydyn ni wedi cymryd i ystyriaeth y rhan sy'n cael ei chwarae gan arweinydd pob plaid wrth gyfrannu at nodau strategol y Cynulliad. Rydyn ni wedi cadw mewn cof gyfansoddiad gwleidyddol penodol y Pedwerydd Cynulliad, ond, yn unol â'n hegwyddor y dylai'n Penderfyniad fod yn gynaliadwy ac yn briodol ar gyfer Cynulladau'r dyfodol hefyd, rydyn ni hefyd wedi cymryd i ystyriaeth y system weddol gyfrannol ar gyfer ethol Aelodau, a goblygiadau'r system honno ar gyfer cyfansoddiad Cynulladau'r dyfodol.
90. At ei gilydd, rydyn ni wedi ceisio datblygu system i benderfynu ar lefel y cyflogau ychwanegol sy'n cael eu talu i arweinwyr pleidiau sy'n gynaliadwy, yn dryloyw ac yn gallu gwrthsefyll newidiadau yn aelodaeth y grwpiau gwleidyddol yn ystod Cynulladau.

Methodoleg

91. Dywedodd y mwyafrif o'r rhai a ymatebodd i'n harolwg cyntaf y dylai cyfrifoldebau arweinwyr pleidiau gael eu cydnabod drwy dalu cyflogau ychwanegol. Cafodd y farn hon ei hatgyfnerthu gan y dystiolaeth a ddaeth i law mewn ymateb i'n hail arolwg, ac yn y cyfweiliadau a gynhaliwyd â deiliaid swyddi. Soniodd llawer o Aelodau am y cyfrifoldebau arwyddocaol sy'n gysylltiedig ag arwain gwrthblaid, gan gynnwys sicrhau bod y blaid yn dwyn y Weithrediaeth i gyfrif yn llwyddiannus. Yng ngoleuni pwerau deddfu estynedig y Cynulliad yn sgil refferendwm Mawrth 2011, clywsom hefyd y bydd rôl arweinwyr pleidiau wrth roi her effeithiol i'r Llywodraeth yn

⁴⁰ Pennod 4, *Addas i'r Diben*

dod yn fwyfwy pwysig. I bob pwrpas, fe ddylai fod ganddyn nhw afael ar bob agwedd ar bolisi a rheolaeth y blaid, gan gyflwyno gweledigaeth amgen i'r genedl yn lle gweledigaeth y Llywodraeth.

92. Roedd y mwyafrif o'r rhai a roddodd dystiolaeth inni yn amau lefel y cyflog ychwanegol sy'n daladwy i'r wrthblaid fwyaf o'i chymharu â lefel arweinwyr y gwrthbleidiau eraill. Mae'n amheus a yw'r model, sy'n ymddangos i ni fel petai wedi'i seilio ar fodel tebyg i San Steffan, yn berthnasol mewn deddfwrfa fach sy'n weddol gyfrannol fel y Cynulliad. Yn benodol, gan gymryd cyfansoddiad gwleidyddol y Pedwerydd Cynulliad i ystyriaeth, mae'r gwahaniaeth bach rhwng nifer yr Aelodau yn yr wrthblaid fwyaf a'r ail wrthblaid fwyaf yn ei gwneud yn anodd inni gyfiawnhau parhau â'r lefelau cymharol o gyflogau sy'n daladwy i arweinwyr y pleidiau yn y Trydydd Cynulliad.

Cyfrifoldebau Arweinwyr y Gwrthbleidiau

93. Yn unol â'r egwyddor y dylai tâl adlewyrchu cyfrifoldeb, ceisiodd y Bwrdd sicrhau tystiolaeth ar y rolau penodol sy'n cael eu chwarae gan arweinwyr y gwrthbleidiau a'r cyfrifoldebau sydd ganddyn nhw. Bydd arweinydd pob plaid wrth gwrs yn ymgymryd â'i rôl yn unol ei flaenoriaethau a'i arddull arwain ei hun, ond mae'r dystiolaeth a glywsom wedi'n galluogi ni i nodi nifer o feysydd cyfrifoldeb allweddol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- gosod cyfeiriad strategol eu grŵp;
- cyflwyno gweledigaeth amgen yn lle gweledigaeth y Llywodraeth;
- cynnig gwrthwynebiad adeiladol i'r Llywodraeth gan gynnwys gweithio mewn consensws;
- dwyn y Llywodraeth i gyfrif, a'i herio pan fo'n briodol;
- dylanwadu ar bolisiau a deddfwriaeth;
- datblygu polisiau'r blaid;
- cynrychioli'r Cynulliad;
- gweithredu fel prif lefarydd y blaid a'i pholisiau; a
- rheoli Aelodau a staff grŵp y blaid.

94. Mae rhagor o wybodaeth am y cyfrifoldebau y mae'r dystiolaeth a gawsom yn awgrymu eu bod yn rhan annatod o rôl arweinwyr gwrthbleidiau wedi'i chrynhai yn Atodiad D.

95. Er mwyn ymgymryd yn effeithiol â'r cyfrifoldebau hyn, clywsom fod rhaid i arweinwyr y gwrthbleidiau feddu ar ystod o fedrau a galluoedd, gan gynnwys: arweinyddiaeth; cyfathrebu effeithiol; y gallu i ennyn hyder cydweithwyr; rheoli'r blaid; brocera a dod â gwahanol safbwyntiau yn y grŵp at ei gilydd; a nodi a defnyddio'r medrau, y cryfderau a'r doniau yn y grŵp.

96. Arweinwyr y pleidiau hefyd sy'n gyfrifol am reoli'r lwfans sy'n cael ei ddarparu at gyflogi staff canolog y grŵp, sy'n adrodd i arweinydd y blaid. Mae swyddfeydd y grwpiau'n cael eu strwythuro yn unol â blaenoriaethau ac anghenion penodol y grwpiau unigol. Maen nhw'n gweithio i gydlynu cymorth a chyfeiriad strategol grwpiau'r pleidiau yn y Cynulliad, ac i helpu staff yr Aelodau unigol i roi cymorth i lefarwyr y pleidiau ar draws yr ystod lawn o bortffolios y Gweinidogion. Mae'r lwfansau sy'n cael eu talu i bob grŵp (sydd wedi'u crynhoi yn Ffigur 11) yn dibynnu ar nifer yr Aelodau yng ngrŵp y blaid, ac a yw'r blaid yn cael ei chynrychioli yn Llywodraeth Cymru neu beidio.

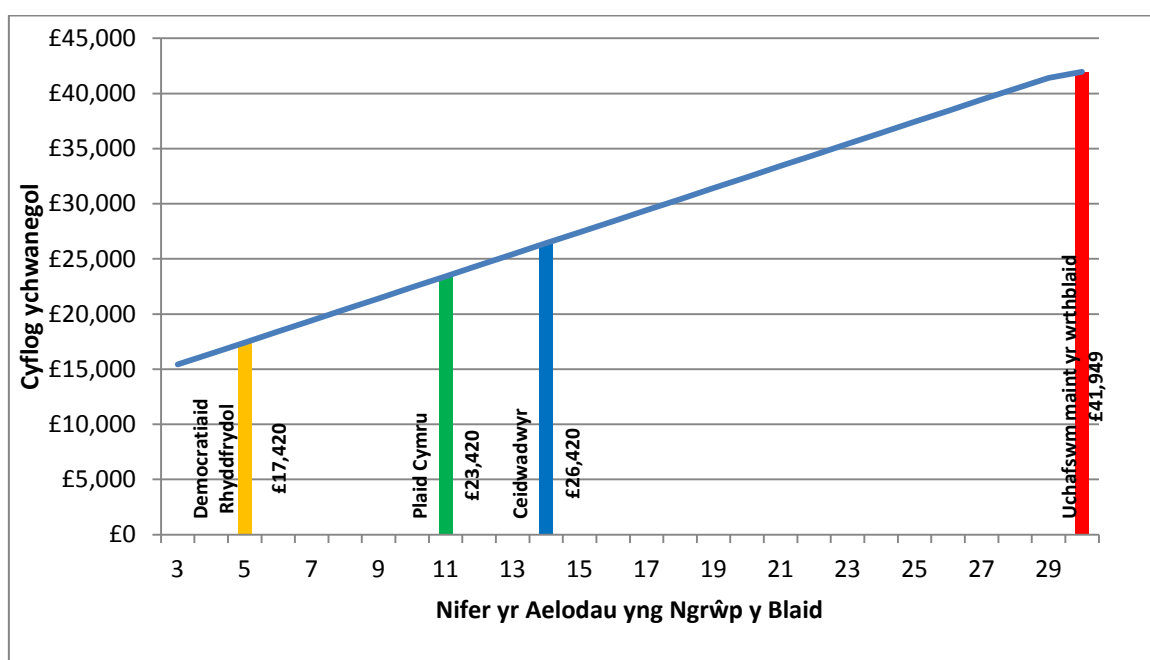
Ffigur 11: Lwfansau Cymorth Grwpiau'r Pleidiau 2011-12

Nifer yr Aelodau yng ngrŵp y blaid	Y lwfans ychwanegol
Tri neu fwy (os cynrychiolir y blaid yn Llywodraeth Cymru)	£127,390
Tri i ddeg o Aelodau (os na chynrychiolir y blaid yn Llywodraeth Cymru)	£199,048
Mwy na deg o Aelodau (os na chynrychiolir y blaid yn Llywodraeth Cymru)	£199,048 a £30,866 yn ychwanegol am bump o Aelodau ychwanegol

97. Clywsom dystiolaeth bod arweinwyr y gwrthbleidiau yn Senedd yr Alban yn cael lwfans y gallan nhw hawlio ad-daliadau allan ohono am wariant nad yw'n wariant pleidiol wleidyddol ond sy'n cael ei ysgwyddo fel rhan o'u dyletswyddau fel arweinydd plaid. Buom yn pwysu a mesur a allai system debyg gael ei defnyddio yn y Cynulliad, ond daethom i'r casgliad y dylai cyfuniad o gyflogau ychwanegol a lwfansau'r grŵp fod yn ddigon at y dibenion hyn.
98. Fel y nodwyd ym Mhennod 1, yn ystod ail ran ein gwaith rydyn ni wedi cymryd i ystyriaeth cyfrifoldebau cymharol y gwahanol swyddi o dan sylw. Awgrymodd y dystiolaeth a gawsom mewn ymateb i'n harolwg ac yn ystod y cyfweiliadau fod arweinwyr y gwrthbleidiau sy'n cael eu cynrychioli yn y Cynulliad yn ysgwyddo mwy o gyfrifoldebau ac yn gwneud mwy o gyfraniad at ddibenion strategol y Cynulliad na chadeiryddion pwyllgorau. Clywsom hefyd fod yna gysylltiad, rhannol o leiaf, rhwng pwysau cyfrifoldeb arweinydd plaid a'r nifer o Aelodau ym mhob grŵp, ond bod egwyddor cydraddoldeb i bob plaid yn y Cynulliad a chyfrifoldeb pob gwrthblaid i ddwyn y Llywodraeth i gyfrif yn golygu nad oedd y cysylltiad yn un absoliwt.
99. Un o'n hegwyddorion allweddol yw y dylai'r system cymorth ariannol fod yn gynaliadwy. Gan hynny buom yn pwysu a mesur sefyllfa ddamcaniaethol yr wrthblaid fwyaf sy'n bosibl: 30 o Aelodau. O dan yr amgylchiadau hyn, roedden ni o'r farn y byddai gan arweinydd yr wrthblaid, y byddai gan ei blaid y rhan fwyaf o'r cyfrifoldeb dros sicrhau her gadarn ac effeithiol i'r Weithrediaeth, ac yntau'n barod i ffurfio Llywodraeth amgen, gyfrifoldebau ar lefel debyg i Weinidogion Cymru, ac y dylai felly gael tâl ar yr un lefel.
100. Derbyniodd y Bwrdd fod gan arweinwyr pob un o'r gwrthbleidiau gyfrifoldebau arwyddocaol o ran dibenion strategol y Cynulliad, a bod y cyfrifoldebau hynny'n fwy na chyfrifoldebau cadeiryddion pwyllgorau. Cydnabu'r Bwrdd hefyd fod maint grŵp plaid yn arwain at fwy o gymhlethdod a chyfrifoldeb i arweinwyr y pleidiau.

101. Penderfynwyd felly, fel man cychwyn, y dylai lefel sylfaenol o £12,420 — sef y lefel sy'n daladwy i gadeiryddion pwyllgorau craffu a deddfu — gael ei thalu i arweinydd pob un o'r gwrthbleidiau. I adlewyrchu'r cysylltiad rhannol rhwng lefel gyffredinol y cyfrifoldeb a maint y blaid yn y Cynulliad, byddai'r elfen sylfaenol yn cael ei chyfuno wedyn â thaliad ychwanegol o £1,000 am bob Aelod yn y grŵp, hyd at uchafswm o £41,949 o gyflog ychwanegol, sef y lefel sy'n daladwy i Weinidogion Cymru. Mae'r fethodoleg hon yn cydnabod y dystiolaeth a gawsom ynghylch cyfrifoldebau ac arwyddocâd strategol cymharol arweinydd y gwrthbleidiau o'u cymharu â swyddi eraill. Mae Ffigur 12 yn dangos canlyniad ein model ni, gan amlygu'r cyflogau ychwanegol sydd i'w talu i arweinydd y gwrthbleidiau yn y Pedwerydd Cynulliad, o gofio'i gyfansoddiad gwleidyddol cyfredol.

Ffigur 12: Lefelau Cyflogau Ychwanegol Arweinydd y Gwrthbleidiau

102. Rydyn ni o'r farn bod yr ymagwedd hon at benderfynu cyflogau ychwanegol arweinydd y gwrthbleidiau'n ddigon cadarn i fod yn gymwys yn y Cynulliad yn y dyfodol. Pan fydd yr elfen sylfaenol a'r cynnydd am bob Aelod wedi'u penderfynu ar ddechrau pob Cynulliad, gall y cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i arweinydd y gwrthbleidiau gael eu cyfrifo ar sail gyson.

Casgliadau

103. **Nid yw'r Cynulliad fel deddfwrfa wedi'i seilio ar fodel gwrthwynebol fel San Steffan. Yn hytrach, yr arfer yn y Cynulliad yw cydnabod rôl arweinydd yr holl wrthbleidiau wrth ddwyn y Llywodraeth i gyfrif.**

104. **Yng ngoleuni hyn, penderfynwyd y dylai arweinydd pob un o'r gwrthbleidiau gael lefel sylfaenol o gyflog ychwanegol i adlewyrchu cyfraniadau eu rolau at wireddu diben strategol y Cynulliad.**

105. I adlewyrchu cyfrifoldebau a chymhlethdodau ychwanegol arwain y pleidiau mwyaf mewn cyferbyniad â'r gwrthbleidiau lleiaf, rydyn ni wedi penderfynu y dylai'r cyflog ychwanegol sy'n daladwy i arweinydd pob plaid gynnwys elfen o gyfrannedd hefyd. Mae hyn yn golygu y dylai arweinwyr y pleidiau mwyaf gael mwy o gyflog ychwanegol yn unol â'r cyfrifoldebau sydd ganddyn nhw.
106. Bydd arweinwyr gwrthbleidiau'r Pedwerydd Cynulliad yn cael cyflogau ychwanegol, wedi'u hôl-ddyddio i ddyddiad eu penodi a hynny yn amodol ar gap o £41,949 (y cyflog sy'n daladwy i Weinidogion Cymru). Bydd y cyflog ychwanegol sy'n daladwy yn cynnwys elfen sylfaenol o £12,420 ac elfen gyfrannol o £1,000 am bob Aelod yng ngrŵp y plaid.
107. Mae lefelau'r cyflog ychwanegol sy'n daladwy i arweinwyr gwrthbleidiau'r Pedwerydd Cynulliad, ar sail y cydbwysedd gwleidyddol penodol yn sgil etholiad mis Mai 2011, i'w gweld yn Ffigur 13.

Ffigur 13: Cyflogau Ychwanegol sy'n Daladwy i Arweinwyr y Gwrthbleidiau yn y Pedwerydd Cynulliad

Yr wrthblaid	Nifer yr Aelodau	Y cyflog ychwanegol
Ceidwadwyr	14	£26,420
Plaid Cymru	11	£23,420
Democratiaid Rhyddfrydol	5	£17,420

108. Mae cyfuno elfen sylfaenol i adlewyrchu cyfrifoldebau sy'n cael eu rhannu'n gyfartal gan bob arweinydd plaid, ac elfen gyfrannol ar sail nifer yr Aelodau yng ngrŵp pob plaid, yn sicrhau bod y cyflogau ychwanegol cymharol sy'n daladwy i arweinydd pob gwrthblaid yn cael eu cyfrifo mewn modd tryloyw, eu bod yn adlewyrchu cyfrifoldebau'r swydd yn llawn a'u bod yn deg.
109. Mae'r model yn briodol ar gyfer y Cynulliad fel deddfwrfa sy'n weddol gyfrannol, ac yn sicrhau bod yna dryloywder ac eglurder petai gan fwy nag un plaid yr un nifer o Aelodau, yn ogystal â gwrthsefyll unrhyw newidiadau yn niferoedd yr Aelodau ym mhob grŵp yn ystod Cynulladau.
110. Mae'r fformiwla ar gyfer cyflogau ychwanegol arweinwyr pleidiau yn dod o dan yr un penderfyniad i rewi am bedair blynedd â lefelau sylfaenol cyflogau'r Aelodau, fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*.⁴¹ Rydyn ni'n rhag-weld y bydd y fformiwla'n dal yn gymwys yng Nghynulladau'r dyfodol, ac fel rhan o'n hadolygiad o becyn tâl cyffredinol Aelodau'r Cynulliad, byddwn yn ailasesu lefelau'r elfen sylfaenol a'r cynnydd am bob Aelod.

⁴¹ Pennod 5, *Addas i'r Diben*

Rheolwyr Busnes a Chwipiaid y Pleidiau

Mae'r bennod hon yn nodi hanes taliadau atodol i reolwyr busnes a chwipiaid y pleidiau; yn adolygu eu rolau a'u cyfrifoldebau; ac yn amlinellu'n penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol.

Trosolwg

---

111. Yn 2008, dywedodd yr SSRB, fel rhan o'u hystyriaethau ar dâl a lwfansau yng Nghynulliad Gogledd Iwerddon, fod rôl chwip plaid yn cynnwys cyfuniad o fusnes y blaid wleidyddol a busnes y Cynulliad. Roedd yr SSRB o'r farn felly mai mater i'r Cynulliad oedd penderfynu a ddylai'r chwipiaid gael cyflogau ychwanegol, gan ddweud hefyd, petaen nhw i gael tâl ychwanegol, y dylai'r cyflog gyfateb i'r hyn yr oedd cadeiryddion pwyllgor yn ei gael.⁴² Penderfynodd Cynulliad Gogledd Iwerddon wedyn na ddylai'r chwipiaid gael cyflogau ychwanegol.
112. Yn 2008, nododd panel annibynnol cyntaf Cynulliad Cenedlaethol Cymru nad oedd y chwipiaid yn y Cynulliad wedi cael cyflog ychwanegol cyn 2008. Dywedodd y panel y byddai argymell cyflog ychwanegol i unrhyw rai o chwipiaid y pleidiau yn anghyson â'r arfer yn y sefydliadau datganoledig eraill ond nad oedd yna reswm na ddylai'r Cynulliad dorri ei gŵys ei hun yn hyn o beth petai'n dymuno.⁴³ Ystyriodd Comisiwn y Cynulliad dalu cyflogau ychwanegol i chwipiaid y pleidiau, gan gymryd i ystyriaeth argymhellion gan y Comisiynydd a oedd wedi bod yn aelod heb bleidlais o'r Panel. Os oedd prif chwip yr wrthblaid yn rheolwr busnes i'r wrthblaid hefyd, penderfynodd y Comisiwn y dylai gael cyflog sy'n cyfateb i'r lefel uwch sy'n cael ei thalu i gadeiryddion pwyllgorau. Dim ond i brif chwip yr wrthblaid fwyaf yr oedd hyn yn gymwys. Penderfynodd y Comisiwn hefyd y dylai prif chwip y Llywodraeth gael cyflog sy'n cyfateb i gyflog Dirprwy Gweinidog.⁴⁴ Mae'r Bwrdd wedi methu dod o hyd i'r rhesymeg y tu ôl i'r penderfyniadau hyn.
113. Rydyn ni'n deall bod Llywodraeth bresennol yr Alban yn cynnwys Ysgrifennydd Cabinet dros Strategaeth y Senedd a'r Llywodraeth, sy'n gyfrifol am oruchwylio materion seneddol a rheoli busnes y Llywodraeth yn y Senedd, datblygu strategaeth y Llywodraeth, a chydlynu'r gwaith i wireddu polisiau ar draws y portffolios. Mae Ysgrifennydd y Cabinet yn cael ei gefnogi gan Weinidog Busnes Seneddol a Phrif Chwip, sef swydd sy'n cael ei thalu.

⁴² T16, Adroddiad SSRB Rhif 67: Northern Ireland Assembly: Review of Pay, Pensions and Allowances 2008

⁴³ Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008

⁴⁴ Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Cofnodion Cyfarfod 6 Mawrth 2008

114. Yn *Addas i'r Diben* nodwyd ein barn bod y rhesymeg dros benderfyniadau Comisiwn y Cynulliad a'r dystiolaeth o blaid y penderfyniadau hynny i dalu cyflogau ychwanegol i chwipiaid y pleidiau yn aneglur. Roedd yna ddiffyg eglurder hefyd ynghylch pa agweddau ar rôl y chwip sy'n ymwneud â dibenion busnes y Cynulliad a pha agweddau sy'n wleidyddol.⁴⁵

Egwyddorion

---

115. Wrth ystyried taliadau i reolwyr busnes a chwipiaid pleidiau rydyn ni wedi cymryd i ystyriaeth i ba raddau y maen nhw'n gyfrifol am ategu dibenion strategol y Cynulliad.

116. Yn benodol, edrychwyd ar y cydbwysedd rhwng dibenion y Cynulliad a dibenion y blaid yn rôl y chwipiaid a'r rheolwyr busnes, gan ein bod yn glir mai dim ond cyfrifoldebau yr ymgymerir â nhw er mwyn cyflawni dibenion strategol y Cynulliad a ddylai gael eu talu o'r cronfeydd cyhoeddus. Gan hynny byddai'n amhriodol defnyddio'r cronfeydd cyhoeddus i dalu am rolau sydd yn y bôn yn bleidiol wleidyddol eu natur.

117. Rydyn ni hefyd wedi ystyried pwerau deddfu ehangach y Pedwerydd Cynulliad, ei gyfansoddiad gwleidyddol, effaith y rhain ar fusnes y Cynulliad a rôl rheolwyr busnes y pleidiau wrth sicrhau bod busnes y Cynulliad yn gweithredu'n effeithiol.

Methodoleg

---

118. Wnaeth y dystiolaeth a ddaeth i law yn ystod rhan gyntaf ein gwaith ddim rhoi dealltwriaeth glir inni o rôl chwipiaid y pleidiau. Mae'r dystiolaeth a gasglwyd gennym fel rhan o'n hail arolwg wedi rhoi gwell dealltwriaeth inni nid yn unig o waith y chwipiaid, ond hefyd o reolwyr busnes pob grŵp plaid. Roedd gennyn ni ddiddordeb penodol yn nhrefniadau'r tair gwrthblaid, lle mae'r un unigolion yn cyflawni rôl y chwip a rôl y rheolwr busnes.

Rôl y Pwyllgor Busnes a Rheolwyr Busnes y Pleidiau

119. Yn *Addas i'r Diben*, cydnabu'r Bwrdd fod gan y Pwyllgor Busnes rôl ganolog wrth reoli busnes y Cynulliad ac wrth gynghori ar arferion a gweithdrefnau cyffredinol y Cynulliad.⁴⁶ Mae'r Pwyllgor yn cael ei gadeirio gan y Llywydd, ac mae'n gyfrifol am drefnu busnes y Llywodraeth a'r Cynulliad yn y Cyfarfod Llawn. Mae'n gyfrifol hefyd am gynnig strwythurau a chylchoedd gwaith y pwyllgorau ar ddechrau Cynulliad newydd, cytuno'r amserlenni at ystyried deddfwriaeth yn y pwyllgorau ac ystyried gwelliannau i'r Rheolau Sefydlog sy'n llywodraethu gweithdrefnau'r Cynulliad. Yn unol â'r Rheolau Sefydlog, mae'r rheolwyr busnes o bob plaid yn eistedd ar y Pwyllgor Busnes, ynghyd â'r Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y Tŷ, sy'n gyfrifol am reoli busnes Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn golygu nad yw prif chwip y Llywodraeth yn aelod o'r Pwyllgor Busnes, yn wahanol i chwipiaid grwpiau'r gwrthbleidiau.

120. Yn ystod ein trafodaethau gydag Aelodau'r Cynulliad, edrychwyd ar y rolau sy'n cael eu chwarae gan reolwyr busnes y pleidiau, ac yn benodol y gwaith y maen nhw'n ei wneud i negodi ac i reoli

---

⁴⁵ *Pennod 6, Addas i'r Diben*

⁴⁶ *Mae'r Pwyllgor Busnes yn wahanol i'r deg Pwyllgor yn y Cynulliad y cyfeirir atyn nhw ym Mhennod 2 ac nid yw'n gwneud gwaith i graffu ar bolisiau na deddfau.*

busnes a thrafodion y Cynulliad. Roedd y dystiolaeth a gawson yn awgrymu bod y gwaith yn ffactor allweddol i sicrhau bod busnes y Cynulliad yn cael ei gynnal mewn modd effeithiol.

121. Yn unol â'r amlinelliad yn *Addas i'r Diben*, rydyn ni wedi anelu at hoelio sylw ar dalu cyflogau ychwanegol i'r swyddi hynny sy'n "arwain ac yn gyrru [...] swyddogaethau strategol [y Cynulliad]".⁴⁷ Aethon ni ati felly i ystyried a fyddai'n briodol talu cyflogau ychwanegol i reolwyr busnes y pleidiau i gydnabod y cyfrifoldebau sydd arnyn nhw o ran swyddogaethau strategol y Cynulliad fel deddfwrfa.

Chwipiaid a Rheolwyr Busnes y Gwrthbleidiau

122. Ceir rhywfaint o orgyffwrdd rhwng gwaith chwipiaid y pleidiau a gwaith rheolwyr busnes y pleidiau. Er hynny, mae yna wahaniaethau pendant rhyngddydd nhw hefyd. Cytunodd y Bwrdd â'r mwyafrif o'r rhai y casglwyd gwybodaeth oddi wrthyn nhw fod gwaith chwip plaid yn ategu dibenion grŵp y blaid yn bennaf, a bod gwaith rheolwr busnes y blaid yn ategu dibenion strategol y Cynulliad yn bennaf.

123. Clywsom fod rheolwyr busnes y pleidiau'n chwarae rôl ganolog wrth reoli busnes y Cynulliad, gan gynnwys sicrhau ei fod wedi'i drefnu'n effeithiol a bod digon o amser ar gael ar gyfer y dulliau y mae eu hangen i ddeddfu ac i ddwyn y Llywodraeth i gyfrif.

124. Er mai'r Pwyllgor Busnes yw'r dull ffurfiol, mae'r dystiolaeth a ddaeth i law yn awgrymu bod cryn dipyn o'r negodi ynglŷn â'r busnes yn digwydd y tu allan i gyfarfodydd swyddogol. Felly, er mwyn cyflawni eu cyfrifoldebau'n llwyddiannus, mae'n rhaid bod gan reolwr busnes pob plaid fedrau a galluoedd penodol. O gofio cydbwysedd gwleidyddol agos y Pedwerydd Cynulliad, mae hyn yn arbennig o bwysig. Esboniodd llawer o'r rhai y siaradwyd â nhw fod maint y Cynulliad yn golygu nad yw gweithio fel chwip plaid yn feichus, ond bod cyfansoddiad y Pedwerydd Cynulliad wedi cynyddu'r angen i reolwyr busnes y pleidiau drafod, cydweithredu a herio'n adeiladol.

Prif Chwip y Llywodraeth

125. Yn y Pedwerydd Cynulliad, Arweinydd y Tŷ yw'r Gweinidog sy'n gyfrifol am reoli busnes y Llywodraeth yn y Cynulliad. Hi hefyd sy'n dal y portffolio cyllid yn y Cabinet. O gofio hyd a lled y cyfrifoldebau hyn, rydyn ni'n cydnabod y gall fod angen cymorth ychwanegol ar ran y Llywodraeth o safbwynt rheoli busnes, ond mater i'r Prif Weinidog roi sylw iddo wrth ffurfio ei Gabinet yw hwn. Mae adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn gosod uchafswm o 12 ar nifer Gweinidogion Cymru. Ar hyn o bryd, mae gan y Cabinet ddeg. Er ei bod yn glir mai mater i'r Prif Weinidog yn unig yw hwn, mae gennyn ni gydymdeimlad – o gofio hyd a lled cyfrifoldebau Arweinydd y Tŷ – tuag at yr angen i roi cymorth ychwanegol i'r Llywodraeth, yn enwedig felly wrth reoli materion busnes fel y maen nhw'n effeithio ar Aelodau. Er hynny, dydyn ni ddim yn credu ei bod yn briodol rhoi taliadau am faterion pleidiol pur.

126. Dangosodd y dystiolaeth a ddaeth i law fod elfennau eraill o rôl bresennol prif chwip y Llywodraeth yn ymwneud â threfnu busnes y Cynulliad yn fwy cyffredinol mewn modd

---

⁴⁷ T51, *Addas i'r Diben*

effeithiol. Er enghraifft, mae'r rôl yn sianel effeithiol i Aelodau o blaid y Llywodraeth ar y meinciau cefn ddylanwadu ar y Llywodraeth. Mae'r amgylchiadau penodol a geir mewn plaid sy'n rhan o'r Weithrediaeth yn golygu bod sianel o'r fath yn ganolog er mwyn i'r deddfwrfa gyfan weithredu mewn modd effeithiol. Yn yr un modd, mae'r sianel yn hwyluso deialog adeiladol ar gynigion y Llywodraeth rhwng y pleidiau i gyd. At hynny, mater i'r grwpiau plaid (gan gynnwys unrhyw grwpiau sy'n rhan o'r Llywodraeth) yn hytrach nag i'r Llywodraeth ei hun yw'r gwaith negodi a'r penderfyniadau ymarferol sy'n sail i drefniadaeth y system bwylgorau, sydd o bwysigrwydd sylweddol ar gyfer llwyddiant strategol y Cynulliad.

Talu Cyflogau Ychwanegol

127. Yr egwyddor sy'n sail i dalu cyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi yw y dylai taliadau adlewyrchu'r cyfrifoldebau hynny sy'n cyfrannu at gyflawni dibenion strategol y Cynulliad. Rolau at ddibenion gwleidyddol yw rolau chwipiaid y gwrthbleidiau a'r Llywodraeth, a dydyn ni ddim yn cytuno y dylen nhw gael eu talu o'r cronfeydd cyhoeddus, yn arbennig mewn deddfwrfa fach o 60 o Aelodau yn unig.
128. Er hynny, rydyn ni'n cydnabod mor bwysig yw cyfrifoldebau rheolwyr busnes yr holl bleidiau a gynrychiolir yn y Cynulliad er mwyn i swyddogaethau'r Cynulliad weithredu'n effeithiol. Penderfynodd y Bwrdd felly y dylai rheolwyr busnes y pleidiau i gyd gael cyflogau ychwanegol.
129. Ar hyn o bryd, nid yw prif chwip y Llywodraeth yn aelod o'r Cabinet ac nid yw'n eistedd ar y Pwyllgor Busnes. Serch hynny, rydyn ni'n cydnabod bod rhai agweddau eraill ar y rôl hon, fel y mae wedi'i threfnu ar hyn o bryd, yn gysylltiedig â rheoli busnes y grŵp Llafur, o'i gyferbynnu â'r Llywodraeth. Penderfynodd y Bwrdd felly, yn yr un modd â rheolwyr busnes y pleidiau eraill, y dylai'r swydd gael ei thalu am yr elfen honno o'r rôl sy'n ymwneud â rheoli busnes y plaid. Er ei bod yn eglur mai mater i'r Prif Weinidog ei ystyried yw hyn, hoffem awgrymu y byddai teitl newydd yn debyg i reolwr busnes y grŵp Llafur yn dynodi'r gwahaniaeth rhwng swyddogaeth y Llywodraeth a swyddogaeth y Cynulliad yn well.

Cyfrifoldebau Rheolwyr Busnes y Pleidiau

130. Yn unol â'n hegwyddor ni y dylai taliadau adlewyrchu cyfrifoldebau, gofynnodd y Bwrdd am dystiolaeth am gyfrifoldebau rheolwyr busnes y pleidiau. Mae'r dystiolaeth a ddaeth i law wedi'n galluogi i nodi nifer o feysydd cyfrifoldeb allweddol. Mae'r rhain yn cynnwys:

Rheolwyr busnes yr holl bleidiau

- hwyluso gwaith i drefnu a chynnal trafodion y Cynulliad yn effeithiol yn y Cyfarfod Llawn a'r pwyllgorau; a
- chymryd rhan mewn cyfathrebu a negodi ffurfiol ac anffurfiol.

Rheolwyr busnes y gwrthbleidiau

- aelodaeth o'r Pwyllgor Busnes a chyflawni swyddogaethau'r Pwyllgor hwnnw yn unol â'r Rheolau Sefydlog.

Rheolwyr busnes y pleidiau yn y Llywodraeth

- bod yn sianel effeithiol i Aelodau o blaid neu bleidiau'r Llywodraeth ddylanwadu ar y Llywodraeth; a
- hwyluso deialog adeiladol rhwng y pleidiau i gyd ar gynigion y Llywodraeth.

131. Mae gwybodaeth am y cyfrifoldebau yr ydyn ni'n deall bod rheolwyr busnes y pleidiau'n eu hysgwyddo i'w gweld yn Atodiad D hefyd.

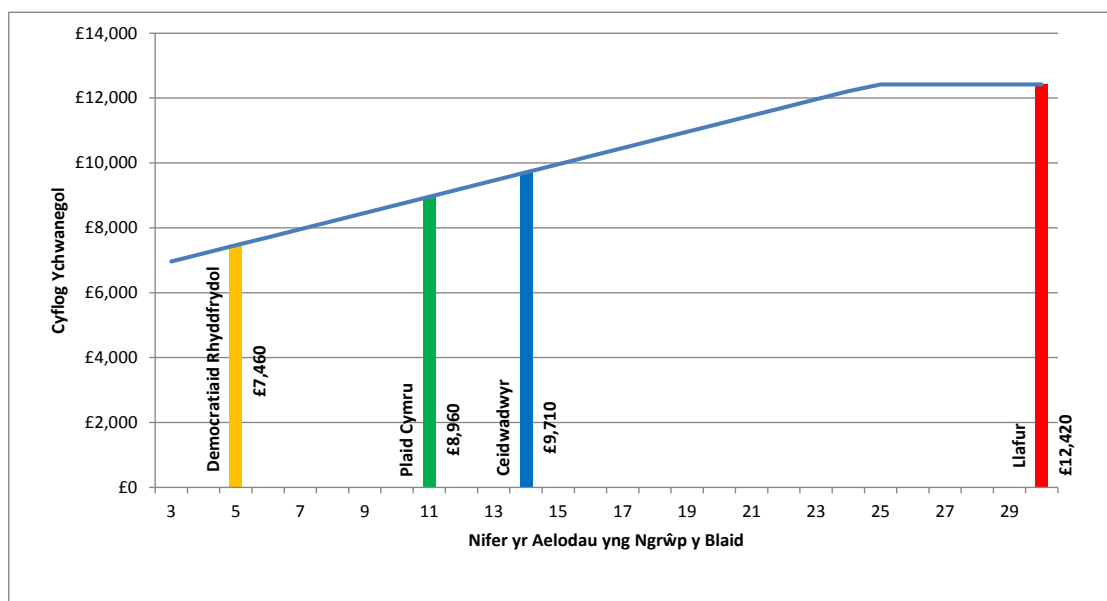
Cyflogau Ychwanegol i Reolwyr Busnes

132. Awgrymodd y dystiolaeth a gawsom na fyddai lefel y cyfrifoldeb sy'n rhan annatod o rôl rheolwr busnes plaid drwyddi draw yn fwy na chyfrifoldebau cadeirydd un o'r pwyllgorau strategol arwyddocaol yn y Pedwerydd Cynulliad. Yn sgil y dystiolaeth a ddaeth i law daethom i'r casgliad hefyd fod pwysau rôl rheolwr busnes plaid yn cael eu heffeithio hefyd gan nifer yr Aelodau yng ngrŵp pob plaid. Gan gydnabod y ddwy elfen hyn, daethom i'r casgliad y dylai lefelau cyflog ychwanegol rheolwyr busnes y pleidiau syrthio, yn fras iawn, rywle rhwng lefelau cyflog ychwanegol cadeiryddion y Pwyllgor Safonau a'r Pwyllgor Deisebau a chadeiryddion yr wyth pwyllgor arall, ac adlewyrchu maint grwpiau'r pleidiau hefyd. Gan hynny, penderfynodd y Bwrdd ddefnyddio methodoleg debyg yn achos rheolwyr busnes y pleidiau i'r un a amlinellwyd ym Mhennod 3 ynglŷn ag arweinwyr y gwrthbleidiau.

133. Gan gymryd hyn i ystyriaeth penderfynwyd y dylai elfen sylfaenol gychwynnol i reolwr busnes pob plaid fod yn hafal i hanner cyflog ychwanegol cadeirydd y pwyllgorau sy'n fwyaf arwyddocaol yn strategol. I adlewyrchu'r cysylltiad rhwng cyfrifoldeb cyffredinol a maint y pleidiau, penderfynodd y Bwrdd y dylid cael elfen gyfrannol o £250 am bob Aelod yn y grŵp. Byddai cyfanswm y cyflog ychwanegol a fyddai'n daladwy yn dod o dan gap cyffredinol o £12,420 — sef lefel y cyflog ychwanegol sy'n daladwy i gadeiryddion y pwyllgorau mwyaf arwyddocaol o safbwynt strategol yn y Pedwerydd Cynulliad.

134. Mae Ffigur 14 yn dangos canlyniad ein model ni ar gyfer pob plaid yn y Pedwerydd Cynulliad, ac yn amlygu'r cyflogau ychwanegol sydd i'w talu i reolwyr busnes y pleidiau o gofio cyfansoddiad gwleidyddol presennol y ddeddfwrfa.

Ffigur 14: Lefelau Cyflogau Ychwanegol Rheolwyr Busnes y Pleidiau

Casgliadau

135. Dydyn ni ddim yn credu ei bod yn briodol talu am weithgareddau gwleidyddol pleidiol chwipiaid o'r cronfeydd cyhoeddus. Er hynny, rydyn ni'n cydnabod bod rhaid i bob plaid yn y Cynulliad, gan gynnwys pleidiau sy'n cael eu cynrychioli yn y Llywodraeth, gymryd rhan yn rheolaeth busnes y Cynulliad. Rydyn ni o'r farn, felly, y dylai'r cyfrifoldebau hynny sydd gan reolwr busnes pob plaid ac sy'n cyfrannu at weithredu a llywodraethu'r Cynulliad yn effeithiol gael eu talu o'r cronfeydd cyhoeddus. Oherwydd hyn mae'n hasesiad ni o lefel gymharol y taliadau heb gynnwys unrhyw weithgareddau gwleidyddol pleidiol gan y chwipiaid, ac o'r Pedwerydd Cynulliad ymlaen, fydd prif chwipiaid y gwrthbleidiau a'r Llywodraeth ddim yn cael cyflogau ychwanegol deiliaid swyddi mwyach at eu rôl fel chwip.
136. Mae gwaith rheolwyr busnes y pleidiau yn y Cynulliad, yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Busnes a thrwy negodi a thrafod dwyochrog y tu allan i'r cyfarfodydd hynny, yn cyfrannu at weithredu effeithiol yn y Cynulliad fel deddfwrfa weddol gyfrannol. I gydnabod hyn, rydyn ni wedi penderfynu y bydd rheolwyr busnes y pleidiau'n cael cyflogau ychwanegol sy'n adlewyrchu'r cyfrifoldebau sy'n gyffredin i bob plaid a'r cyfrifoldebau penodol sy'n gysylltiedig â rheoli cyfraniad y pleidiau mwyaf at fusnes y Cynulliad, gyda phwysoliad i adlewyrchu nifer yr Aelodau yng ngrŵp y blaid.
137. Yn y Pedwerydd Cynulliad, bydd reolwr busnes pob plaid yn cael cyflog ychwanegol, wedi'i ôl-ddyddio i ddyddiad ei benodi ac yn amodol ar gap o £12,420. Bydd y cyflog ychwanegol sy'n daladwy yn cynnwys elfen sylfaenol o £6,210 ac elfen gyfrannol o £250 am bob Aelod yng ngrŵp y blaid.
138. Mae lefelau'r cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i reolwyr busnes y pleidiau yn y Pedwerydd Cynulliad, ar sail y cydbwysedd gwleidyddol penodol yn sgil etholiad mis Mai 2011, i'w gweld yn Ffigur 15.

Ffigur 15: Y Cyflogau Ychwanegol sy'n Daladwy i Reolwyr Busnes y Pedwerydd Cynulliad

Y blaid	Nifer yr Aelodau	Y cyflog ychwanegol
Llafur	30	£12,420
Ceidwadwyr	14	£9,710
Plaid Cymru	11	£8,960
Democratiaid Rhyddfrydol	5	£7,460

139. Mae cyfuno elfen sylfaenol i adlewyrchu'r cyfrifoldebau sy'n cael eu rhannu gan reolwyr busnes yr holl bleidiau ac elfen gyfrannol ar sail nifer yr Aelodau ym mhob grŵp yn sicrhau bod y cyflogau ychwanegol cymharol sy'n daladwy yn deg. Mae'r model yn briodol i'r Cynulliad fel deddfwrfa weddol gyfrannol, ac mae'n sicrhau bod yna dryloywder ac eglurder petai gan fwy nag un blaid yr un nifer o Aelodau, yn ogystal â gwrthsefyll unrhyw newidiadau yn niferoedd yr Aelodau ym mhob grŵp yn ystod Cynulladau.
140. Mae'r fformiwla ar gyfer cyflogau ychwanegol i reolwyr busnes y pleidiau yn dod o dan yr un penderfyniad i rewi am bedair blynedd â lefelau sylfaenol cyflogau'r Aelodau, fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*.⁴⁸ Rydyn ni'n rhag-weld y bydd y fformiwla'n dal yn gymwys yng Nghynulladau'r dyfodol, ac fel rhan o'n hadolygiad o becyn tâl cyffredinol Aelodau'r Cynulliad, byddwn yn ailasesu lefelau'r elfen sylfaenol a'r cynnydd am bob Aelod.

---

⁴⁸ Pennod 5, *Addas i'r Diben*

Comisiynwyr y Cynulliad

Mae'r bennod hon yn nodi hanes taliadau atodol i Gomisiynwyr y Cynulliad; yn adolygu'r rolau a'r cyfrifoldebau sydd ganddyn nhw yn y Pedwerydd Cynulliad, ac yn amlinellu'n penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol.

Trosolwg

---

141. Cafodd Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Comisiwn y Cynulliad) ei greu gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Cylch gwaith y Comisiwn yw sicrhau bod gan y Cynulliad yr eiddo, y staff a'r gwasanaethau y mae eu hangen er mwyn gwneud ei waith. Cafodd Comisiynwyr cyntaf y Cynulliad eu hethol ar ddechrau'r Trydydd Cynulliad pan ddaeth Deddf 2006 i rym. Cyn hynny, o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998, roedd Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n gorff corfforaethol a chanddo gyfrifoldeb dros arfer swyddogaethau senedd a swyddogaethau llywodraeth ill dwy. Creodd Deddf 2006 raniad ffurfiol rhwng y ddwy swyddogaeth gan greu endidau cyfreithiol ar wahân i'w cyflawni. Y Cynulliad Cenedlaethol gafodd y cyfrifoldeb dros gyflawni'r swyddogaethau seneddol, gan gynnwys deddfu, dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, a chynrychioli pobl Cymru.
142. Cymdeithas anghorfforedig o 60 o Aelodau Cynulliad yw'r Cynulliad ac mae'n cael ei ddiddymu ychydig wythnosau cyn pob etholiad. Gan hynny, nid yw'n gallu gwneud contractau na bod yn berchennog ar eiddo. Oherwydd hyn, cafodd Comisiwn y Cynulliad ei greu gan Ddeddf 2006 yn endid cyfreithiol parhaol. Comisiynwyr y Cynulliad sy'n gyfrifol am bennu cyfeiriad strategol y gwasanaethau sy'n cefnogi'r Cynulliad ac sy'n ei alluogi i weithredu; am lywodraethiant y sefydliad; am reoli a defnyddio arian cyhoeddus yn gywir ac yn briodol i gefnogi'r Cynulliad; ac am arfer y swyddogaethau sydd wedi'u rhoi i'r Comisiwn gan Ddeddf 2006.
143. Mae gan y Comisiynwyr ddyletswyddau penodol, sy'n gallu ei gwneud yn ofynnol iddyn nhw weithredu'n annibynnol ar eu pleidiau gwleidyddol. Er eu bod yn cael cymryd barn cydweithwyr yn eu grwpiau gwleidyddol i ystyriaeth, nid cynrychiolwyr i'r rhain ydyn nhw. Rhaid iddyn nhw weithredu ar y cyd a chymryd cyfrifoldeb ar y cyd dros y dyletswyddau sydd wedi'u rhoi iddyn nhw fel Comisiwn. Mae'n ofynnol i'r Comisiynwyr oruchwylio penderfyniadau strategol sy'n cael eu gwneud gan staff y Comisiwn wrth reoli'r adnoddau sydd wedi'u trefnu i gefnogi gwaith y Cynulliad Cenedlaethol, a dwyn rheolwyr y Cynulliad i gyfrif.
144. Ar ôl i'r Comisiwn ystyried adroddiad y panel annibynnol cyntaf ar gymorth ariannol i Aelodau'r Cynulliad, cytunodd y dylai'r Comisiynwyr gael cyflogau ychwanegol o 1 Ebrill 2008 ymlaen. Cafodd lefel y cyflog ychwanegol a oedd yn daladwy ei phennu ar lefel a oedd yn cyfateb i'r lefel

uwch a oedd yn cael ei thalu i gadeiryddion pwyllgorau.⁴⁹ Cafodd y cydraddoldeb hwn â chadeiryddion pwyllgorau ei ategu gan yr ail Banel Annibynnol yn eu hadroddiad nhw ym mis Gorffennaf 2009.⁵⁰

145. Yn ystod rhan gyntaf ein gwaith cydnabu'r Bwrdd y dylai Comisiynwyr y Cynulliad gael cyflogau ychwanegol at y cyfrifoldebau sydd gan eu rolau. Er hynny, fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*, roedd yna ddiffyg eglurder a dealltwriaeth ymhlith Aelodau'r Cynulliad o gyfrifoldebau'r Comisiynwyr.⁵¹ Gan hynny, penderfynwyd y dylai cyflogau Comisiynwyr y Cynulliad barhau'n gydradd, yn y cyfamser, â chyflogau cadeiryddion pwyllgorau, ac y byddem yn casglu rhagor o dystiolaeth i wneud penderfyniad cadarn ar ei sail yng nghyd-destun y Pedwerydd Cynulliad.

Egwyddorion

---

146. Er mwyn asesu i ba raddau y mae Comisiynwyr y Cynulliad yn ategu swyddogaethau strategol y Cynulliad, aethon ni ati i ystyried disgwyliadau ynglŷn â'r rôl yng nghyd-destun y Pedwerydd Cynulliad a'r cyfrifoldebau sy'n gysylltiedig â'r rôl yn sgil hynny. Rydyn ni'n cydnabod bod y Comisiwn wedi arddel ymagwedd fwy strategol a cholegol yn y Pedwerydd Cynulliad, a bod y Comisiynwyr felly yn debycach o arfer mwy o gyfrifoldebau nag yn y gorffennol.

Methodoleg

---

147. Fel rhan o gyfnod cyntaf ein gwaith, gofynnwyd i'r Aelodau gyflwyno sylwadau ar rôl Comisiynwyr y Cynulliad. Cafwyd consensws eang y dylai cyflogau ychwanegol gael eu talu i'r Comisiynwyr, ond roedd llawer o'r ymatebwyr yn ansicr ynglŷn â chyfrifoldebau a gofynion y rôl.

148. I fwydo ail ran ein gwaith, gofynnwyd am ragor o dystiolaeth am waith Comisiynwyr y Cynulliad. Awgrymodd y dystiolaeth a ddaeth i law y gallai rôl y Comisiynydd, yn dibynnu ar sut y câi ei chyflawni, fod yn un â chyfrifoldeb mawr. Roedd rhai o'r rhai y siaradwyd â nhw yn cymharu'r rôl â rôl cyfarwyddwr anweithredol, a dywedodd eraill y gallai fod yn debyg i gyflawni rôl ymddiriedolwr elusen.⁵² Ein barn ni yw bod llawer o agweddau ar rôl y Comisiynydd, ac yn benodol y cyfrifoldebau ym maes llywodraethiant sydd gan y rôl, yn cyfateb yn fras i gyfrifoldebau cyfarwyddwr anweithredol. O gofio mor bwysig yw goruchwyllo llywodraethiant a gwariant y sefydliad, roedden ni'n bryderus ynghylch y diffyg ymwybyddiaeth cyffredinol ymhlith yr Aelodau o rôl y Comisiynwyr.

Cyfrifoldebau Comisiynwyr y Cynulliad

149. Clywsom dystiolaeth gan swyddogion y Cynulliad am rôl y Comisiynwyr, a'r dulliau gweithio y cytunodd y Comisiwn arnyn nhw ar gyfer y Pedwerydd Cynulliad. Awgrymodd y dystiolaeth a gawsom fod cyfrifoldebau allweddol y rôl yn cynnwys:

---

⁴⁹ Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru, *Cofnodion Cyfarfod 6 Mawrth 2008*

⁵⁰ Panel Adolygu Annibynnol Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Yn Gywir i Gymru, Gorffennaf 2009*

⁵¹ Pennod 6, *Addas i'r Diben*

⁵² *Tystiolaeth lafar a gafwyd yn ystod cyfweiliadau ag aelodau'r Bwrdd, Mehefin 2011*

- gosod strategaeth gyffredinol a chyllideb flynyddol ddrafft Comisiwn y Cynulliad;
- gosod targedau perfformiad a dwyn y swyddogion i gyfrif ynglŷn â chyrraedd y rheiny;
- awdurdodi trafodion o sylwedd sy'n effeithio ar eiddo'r Comisiwn;
- goruchwyllo trafodion sydd wedi'u dirprwyo i'r Prif Weithredwr a staff eraill y Comisiwn; ac
- ateb i'r Cynulliad ac i'r cyhoedd yng Nghymru am waith y Comisiwn.

150. Mae rhagor o fanylion am y cyfrifoldebau o dan sylw ar gael yn Atodiad D.

151. Awgrymodd ystyriaeth ar y dystiolaeth hon, ac ar y dystiolaeth a gasglwyd drwy'n harolygon a'n cyfweiliadau ag Aelodau a deiliaid swyddi am gyfrifoldebau a chyfraniadau cymharol y Comisiynwyr a'r deiliaid swyddi eraill at ddibenion strategol y Cynulliad fod y cysylltiad hanesyddol rhwng y cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i gadeiryddion y pwyllgorau sy'n arwyddocaol yn strategol a Chomisiynwyr y Cynulliad yn dal yn briodol yn y Pedwerydd Cynulliad. Penderfynwyd felly y dylai Comisiynwyr y Pedwerydd Cynulliad gael cyflogau ychwanegol o £12,420, a'r rheiny wedi'u hól-ddyddio i ddyddiad eu penodi.

Casgliadau

---

152. **Er mwyn i'r Cynulliad weithredu, mae'n rhaid i'r gwasanaethau y mae'n eu cynnal a'r adnoddau y mae arno eu hangen gael eu rheoli'n effeithiol. Comisiwn y Cynulliad sy'n gyfrifol am ddarparu'r gwasanaethau hynny ac am reoli cronfeydd cyhoeddus mewn modd doeth a chyfrifol. Rhaid felly i'r Comisiwn bennu cyfeiriad strategol clir i'r Cynulliad fel sefydliad, gan gymryd penderfyniadau effeithiol a phwyllog i sicrhau bod gwasanaethau, eiddo a staff yn cael eu darparu ar ran y Cynulliad er mwyn iddo gyflawni ei ddibenion strategol.**
153. **Mae gan Gomisiynwyr y Cynulliad, sy'n goruchwyllo ac yn gwneud y penderfyniadau hyn, lefel sylweddol o gyfrifoldeb felly. Yn unol â'n hegwyddor y dylai taliadau adlewyrchu cyfrifoldebau, rydyn ni wedi penderfynu y dylai Comisiynwyr y Cynulliad gael cyflogau ychwanegol ar lefel o £12,420, gan gadw'r cydraddoldeb â'r lefel uwch o gyflogau i gadeiryddion pwyllgorau. Mae cyflogau ychwanegol Comisiynwyr y Cynulliad yn cael eu rhewi am bedair blynedd yn yr un modd â lefel cyflog sylfaenol yr Aelodau, fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben*.⁵³**
154. **Mae lefel y cyflogau ychwanegol hyn wedi'i seilio ar ddisgwyliadau ynghylch sut y bydd y Comisiwn yn gweithredu yn y Pedwerydd Cynulliad. Nodwn fod y Comisiwn yn bwriadu cynnal adolygiad o'i effeithiolrwydd ar ôl deuddeng mis, a byddwn yn ystyried canfyddiadau'r adolygiad hwnnw maes o law.**

---

⁵³ Pennod 5, *Addas i'r Diben*

Amcangyfrif o'r Costau

Yn y bennod hon rydyn ni'n ymdrin ag effaith ein penderfyniadau ar gyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi ar yr amcangyfrif o'r costau sy'n codi o'n Penderfyniad ar Dâl a Lwfansau Aelodau'r Cynulliad ar gyfer 2011-12.

Amcangyfrif o Gost y Penderfyniad Cychwynol (Mawrth 2011)

155. Fel y nodwyd yn *Addas i'r Diben* ym mis Mawrth 2011, £12.7 miliwn oedd yr amcangyfrif o gost y system cymorth ariannol yn ein Penderfyniad ni yn 2011-12. Dyna ostyngiad mewn termau real o 7.1 y cant yn llai na'r gyllideb ar gyfer 2010-11, gan arwain at weddill wrth gefn yn y gyllideb gytûn ar gyfer 2011-12 o 2.3 y cant.⁵⁴ Roedd hyn yn adlewyrchu'r nifer o newidiadau a wnaethon ni yn y system cymorth ariannol, nad oedd modd ond amcangyfrif eu heffaith, a'r penderfyniadau ynghylch cyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi a oedd heb eu gwneud y pryd hwnnw.

156. Mae Ffigur 16 yn dangos costau'n Penderfyniad cychwynol, fel y'u hamcangyfrifwyd ym mis Mawrth 2011, o'u cymharu â chyllideb yr Aelodau ar gyfer 2011-12 a'r gyllideb ddangosol ar gyfer 2012-13.

Ffigur 16: Amcangyfrif o Gyfanswm y Costau ym 2011-12 a 2012-13⁵⁵

Gwariant referniw	2011-12 (£000)	2012-13 (£000)
Cyllideb yr Aelodau	13,034	13,041
Ein Penderfyniad ni (amcangyfrif o'r costau)	12,734	12,889
Wrth gefn	300	152

Costau'r Penderfyniadau ar Gyflogau Ychwanegol (Gorffennaf 2011)

157. Fel yr amlinellwyd ym Mhennod 1, un o'r egwyddorion y seiliwyd ein hystyriaethau ar gyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi yn y Cynulliad arni oedd y dylai unrhyw drefniadau newydd y byddem yn eu gwneud fod yn niwtral o leiaf o ran costau o'u cymharu â'r trefniadau a oedd ar waith ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad.

158. Mae Ffigur 17 yn dangos cyfanswm y deiliaid swyddi sy'n gymwys i gael cyflogau ychwanegol ym mis Gorffennaf 2011, a lefelau'r cyflogau hynny, yng ngoleuni'n Penderfyniad diwygiedig. Mae'r sefyllfa ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad ym mis Mawrth 2011 yn cael ei dangos at

⁵⁴ *Yn defnyddio rhagdybiaethau Trysorlys EM 2011-12 2.5 y cant, 2012-13 2.2 y cant, a 2013-14 2.7 y cant fel yr oedden nhw ar 29 Tachwedd 2010 (wedi'u cyrchu 9 Mawrth 2011).*

⁵⁵ *Yn cynnwys costau'r system lawn o gymorth ariannol a nodwyd ym Mhenderfyniad y Bwrdd, gan gynnwys argostau cyflogau.*

ddibenion darlunio. Cyfanswm y cyflogau ychwanegol sy'n daladwy i'r holl ddeiliaid swyddi ar ddechrau'r Pedwerydd Cynulliad yw £889,033 o'i gymharu â £960,203 ar ddiwedd y Trydydd Cynulliad. Dyna ostyngiad yng nghyflogau deiliaid swyddi o £71,170 neu 7.4 y cant.

Ffigur 17: Cyfanswm Cyflogau Ychwanegol Deiliaid Swyddi⁵⁶

Y swydd	Cyflog deiliad y swydd (£)	Deiliaid swyddi (Mawrth 2011)	Cyfanswm (£)	Cyflog deiliad y swydd (£)	Deiliaid swyddi (Gorffennaf 2011)	Cyfanswm (£)
Y Prif Weinidog	80,870	1	80,870	80,870	1	80,870
Y Dirprwy Brif Weinidog	41,949	1	41,949	41,949	0	0
Un o Weinidogion Cymru	41,949	7	293,643	41,949	7 ⁵⁷	293,643
Y Cwnsler Cyffredinol	41,949	1	41,949	41,949 plws 53,852 ⁵⁸	1	95,801
Y Llywydd	41,949	1	41,949	41,949	1	41,949
Dirwy Weinidog	26,385	4	105,540	26,385	3	79,155
Y Dirprwy Lywydd	26,385	1	26,385	26,385	1	26,385
Arweinydd yr wrthblaid fwyaf	41,949	1	41,949	-	-	-
Arweinwyr y gwrthbleidiau eraill	12,168	1	12,168	-	-	-
Arweinydd gwrthblaid (14 o Aelodau)	-	-	-	26,420	1	26,420
Arweinydd gwrthblaid (11 o Aelodau)	-	-	-	23,240	1	23,240
Arweinydd gwrthblaid (5 o Aelodau)	-	-	-	17,420	1	17,420
Comisiynydd Cynulliad	12,168	4	48,672	12,420	4	49,680
Cadeiryddion Pwyllgor (uwch)	12,168	12	146,016	12,420	8	99,360
Cadeiryddion Pwyllgor (is)	8,112	5	40,560	8,280	2	16,560
Prif Chwip y Llywodraeth	26,385	1	26,385	0	1	0
Prif Chwip Gwrthblaid	12,168	1	12,168	0	1	0
Rheolwr busnes plaid (30 o Aelodau)	-	-	-	12,420	1	12,420
Rheolwr busnes plaid (14 o Aelodau)	0	1	0	9,710	1	9,710
Rheolwr busnes plaid (11 o Aelodau)	0	1	0	8,960	1	8,960
Rheolwr busnes plaid (5 o Aelodau)	0	1	0	7,460	1	7,460
Cyfanswm		41	£960,203		35	£889,033

⁵⁶ Nid yw'r ffigurau cyflog a welir yn Ffigur 17 yn cynnwys argostau Yswiriant Gwladol a phensiynau.

⁵⁷ Mae adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn gosod uchafswm o 12 o ran maint Llywodraeth Cymru. Ym mis Gorffennaf 2011, cyfanswm Gweinidogion Cymru a'r Dirprwy Weinidogion yw 10.

⁵⁸ Nid yw'r Cwnsler Cyffredinol cyfredol yn Aelod o'r Cynulliad, felly mae'n cael cyflog sylfaenol o £53,852 a'r £41,949 yn ychwanegol.

Amcangyfrif Diwygiedig o Gyfanswm Cost y Penderfyniad (Gorffennaf 2011)

159. Rydym ni wedi diweddarau'r Penderfyniad a wnaed gennym ym mis Mawrth 2011 a hynny yng ngoleuni'n penderfyniadau ym mis Gorffennaf 2011 ar gyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi. Mae costau diwygiedig y system cymorth ariannol rydym ni wedi'i sefydlu i'w gweld yn Ffigur 18.

Ffigur 18: Amcangyfrif Diwygiedig o Gyfanswm Costau 2011-12 a 2012-13⁵⁹

Gwariant refeniw	2011-12 (£000)	2012-13 (£000)
Cyllideb yr Aelodau	13,034	13,041
Ein Penderfyniad ni (amcangyfrif o'r costau)	12,803	12,994
Wrth gefn	231	47

160. Mae amcangyfrif y costau wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu nifer y deiliaid swyddi ym mis Gorffennaf 2011. Mae amcangyfrif y costau ar gyfer 2011-12 a 2012-13 wedi codi uwchlaw'r amcangyfrif a gafwyd yn *Addas i'r Diben* (a welir yn Ffigur 16 uchod) yn rhannol o ganlyniad i'n penderfyniadau ar gyflogau deiliaid swyddi. Er hynny, rydym ni o'r farn bod y system daliadau rydym ni wedi'i sefydlu ar gyfer deiliaid swyddi yn dryloyw, yn ategu dibenion strategol y Cynulliad ac yn adlewyrchu'r ffordd y bydd y Pedwerydd Cynulliad yn gweithredu.

Costau'n Gwaith Ni

161. £8,779 oedd cost uniongyrchol y Bwrdd Taliadau wrth inni lunio'n Penderfyniad diwygiedig. Mae'r ffigur hwn yn cynnwys taliadau aelodau'r Bwrdd a'r treuliau a gododd yn ystod ein gwaith. Mae'n cynnwys dau gyfarfod ffurfiol, chwe diwrnod ymgynghori a chyfweliadau gan Gadeirydd ac aelodau eraill y Bwrdd, a phedair ar bymtheg a hanner o ddiwrnodau o waith paratoi.

⁵⁹ Yn cynnwys costau'r system lawn o gymorth ariannol a nodwyd ym Mhenderfyniad y Bwrdd; wedi'i ddiwygio i adlewyrchu newidiadau yng nghyflogau ychwanegol deiliaid swyddi a chyflog y Cwnsler Cyffredinol yn unig, gan gynnwys yr holl argostau (pensiynau a chyfraniadau Yswiriant Gwladol).

Cylch Gwaith ac Aelodaeth y Bwrdd Taliadau

Sefydlwyd y Bwrdd Taliadau, yn unol ag argymhelliad y Panel Adolygu Annibynnol ar Gyflogau a Lwfansau Aelodau'r Cynulliad yn ei adroddiad ym mis Gorffennaf 2009, gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010.

Mae'r Bwrdd yn gorff statudol annibynnol sy'n gyfrifol am y canlynol:

- darparu lefel o daliadau i Aelodau'r Cynulliad sy'n adlewyrchiad teg o gymhlethdod a phwysigrwydd y swyddogaethau y mae disgwyl iddynt eu cyflawni a lefel nad yw'n rhwystro unigolion sy'n meddu ar yr ymrwymiad a'r gallu angenrheidiol rhag sefyll mewn etholiad ar gyfer y Cynulliad, am resymau ariannol;
- darparu adnoddau digonol i Aelodau'r Cynulliad er mwyn eu galluogi i arfer eu swyddogaethau fel Aelodau; a
- sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei wario mewn ffordd sy'n sicrhau uniondeb, atebolrwydd, gwerth am arian a thryloywder.

Wrth ymgymryd â'i gylch gwaith, mae'n rhaid i'r Bwrdd weithredu'n agored ac yn dryloyw a, lle teimla'r Bwrdd fod hynny'n briodol, ymgynghori â'r rheini y mae'n debygol yr effeithir arnynt wrth iddo arfer ei swyddogaethau.

Penodwyd y Bwrdd ar sail proses recriwtio agored a theg ac mae'n cynnwys Cadeirydd a 4 aelod Bwrdd.

Y Gwir Anrhydeddus George Reid
(Cadeirydd)

Gwleidydd, newyddiadurwr ac academydd o'r Alban. Aelod o'r Cyfrin Gyngor, cyn AS, Aelod o Senedd yr Alban, Llywydd Senedd yr Alban a Chadeirydd ei Chorff Corfforaethol. Arglwydd Raglaw Swydd Clackmannan. Bu'n gweithio am 15 mlynedd mewn rhyfeloedd a thrychinebau fel cyfarwyddwr y Groes Goch Ryngwladol/Cilgant Coch. Mae ei benodiadau presennol yn cynnwys: Comisiynydd Etholiadol y DU, Cynghorydd Annibynnol ar God Gweinidogol yr Alban, ac athro gwadd ym Mhrifysgolion Glasgow a Stirling. Yn ddiweddar, bu'n arwain adolygiadau strategol ar lywodraethu yng Nghynulliad Gogledd Iwerddon ac Ymddiriedolaeth Genedlaethol yr Alban.

Sandy Blair CBE

Cyn gyfarwyddwr Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, CLILC (ymddeolodd yn 2004). Bu'n brif weithredwr awdurdod lleol am 16 mlynedd cyn cael ei benodi i CLILC, ac yn Llywydd SOLACE yn 1999/2000. Mae wedi cael ei gyflogi mewn nifer o swyddi cyhoeddus ac wedi bod yn ymddiriedolwr cyrff cyhoeddus megis cyfarwyddwr anweithredol yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch, cadeirydd Bwrdd Cyllid Esgobaeth Mynwy a swyddi o fewn yr Eglwys yng Nghymru. Mae wedi bod yn aelod o Bwyllgorau Taliadau UWIC a'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch.

Mary Carter

Ymddolodd fel Partner yn KPMG ym mis Medi 2008 ac ar hyn o bryd mae'n aelod o Gorff Adolygu Cyflogau'r Lluoedd Arfog sy'n gwneud argymhellion i'r Prif Weinidog a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Amddiffyn ar gyflogau milwrol, lwfansau a thaliadau digolledu, yn ogystal ag ymgynghorydd rhan amser i KPMG. Mae'n gyfreithiwr ac wedi arbenigo ers dros 20 mlynedd ar gynghori cwmnïau yn y DU a thu hwnt ar daliadau a chymhellion i gyfarwyddwyr/uwch reolwyr a materion trethiant a llywodraethu cysylltiedig.

Stuart Castledine

Cyfrifydd siartredig sydd wedi dal nifer o swyddi rheoli ariannol a chyffredinol gydag Allied Dunbar, Chartered Trust a Chymdeithas Adeiladu Bristol & West cyn dod yn Gyfarwyddwr Gwasanaethau Ariannol cyntaf Tesco. Yn fwy diweddar, mae wedi ymgymryd â nifer o aseiniadau yn y sectorau cyhoeddus a phreifat, gan helpu i sefydlu cynghreiriau a mentrau ar y cyd, yn ogystal â bod yn gyfarwyddwr sy'n gwyrddroi nifer o sefydliadau gwasanaethau ariannol sy'n methu. Ar hyn o bryd mae'n Gyfarwyddwr Cyllid Bluestone Resorts Ltd ac yn gyfarwyddwr anweithredol Gwasanaeth Ambiwlans Cymru.

Yr Athro Monojit Chatterji

Ac yntau'n academydd sydd â phrofiad ym maes polisi cyhoeddus, mae wedi cyhoeddi gwaith ymchwil mewn meysydd megis y ffactorau sy'n pennu cyflogau'r sector cyhoeddus. Ar hyn o bryd, mae'n Athro Bonar mewn Economeg Gymhwysol ym Mhrifysgol Dundee ac yn Gyd-gymrawd a Chyfarwyddwr Astudiaethau Economeg yng Ngholeg Sydney Sussex, Caergrawnt. Ar hyn o bryd mae'n Gadeirydd Cydgyngor Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achosion Brys y DU (y corff negodi tâl). Cyn hynny bu'n aelod o gorff Adolygu Athrawon Ysgol sy'n gwneud argymhellion i'r Prif Weinidog a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Addysg a Sgiliau ar gyflogau ac amodau, a threfniadau llywodraethu hefyd ar gyfer athrawon ysgol a phenaethiaid ysgol yng Nghymru a Lloegr. Mae hefyd yn gyn aelod o'r Grŵp Economegwyr, Swyddfa Economeg y Gweithlu, yn ystyried materion trawsbleidiol yn ymwneud â thâl yn y sector cyhoeddus.

Cyfarfodydd y Bwrdd

Dyddiad	Cyfarfod
26 Mai 2011	Cyfarfodydd diweddarau anffurfiol rhwng y Cadeirydd ac arweinwyr/cynrychiolwyr y pleidiau; sesiwn galw heibio'r Cadeirydd ar gyfer Aelodau.
27 Mai 2011	Cyfarfod rhwng y Cadeirydd ac IPSA; briffiadau gan swyddogion y Cynulliad.
22/23 Mehefin 2011	Cyfarfodydd i gymryd tystiolaeth rhwng aelodau 'r Bwrdd a deiliaid swyddi.
24 Mehefin 2011	Cyfarfod Bwrdd ffurfiol: canlyniadau'r etholiad a'r goblygiadau ar gyfer y Pedwerydd Cynulliad; y diweddaraf am roi'r Penderfyniad ar waith; cyflogau ychwanegol i ddeiliaid swyddi; y diweddaraf am y gyllideb; llywodraethiant y Bwrdd Taliadau.
7 Gorffennaf 2011	Cyfarfod Bwrdd ffurfiol: Penderfyniad diwygiedig, y diweddaraf am y Gyllideb, pensiynau Aelodau.

Mae agenda a chofnodion holl gyfarfodydd ffurfiol y Bwrdd ar gael ar wefan y Bwrdd:

<http://www.cynulliadcymru.org/memhome/mem-allow-pay-pensions/members-remunerationboard/meetings-board.htm>

Ymgynghori

Drwy gydol y rhan hon o'n gwaith, ac yn unol ag Adran 2 o Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010, bu'r Bwrdd yn ymgynghori ag amrywiaeth o randdeiliaid. Mae'r Bwrdd yn arbennig o ddiolchgar i'r canlynol am gymryd yr amser i roi tystiolaeth i'w gefnogi yn ei waith.

Aelodau'r Cynulliad:

Peter Black AC
Angela Burns AC
Rosemary Butler AC
Christine Chapman AC
Jeff Cuthbert AC
Andrew RT Davies AC
Byron Davies AC
Jocelyn Davies AC
Paul Davies AC
Y Gwir Anrhydeddus yr Arglwydd Dafydd Elis-Thomas AC
Janice Gregory AC
Mark Isherwood AC
Ann Jones AC
Y Gwir Anrhydeddus Carwyn Jones AC
David Melding AC
Sandy Mewies AC
Darren Millar AC
Nick Ramsay AC
Rhodri Glyn Thomas AC
Kirsty Williams AC
Ieuan Wyn Jones AC

Ymgynghoreion Allanol:

Mick Bates, *cyn Aelod Cynulliad*
Nick Bourne, *cyn Aelod Cynulliad*
Syr Malcolm Jack KCB, *Clerc y Tŷ, Tŷ'r Cyffredin*
Gareth Jones, *cyn Aelod Cynulliad*
Dai Lloyd, *cyn Aelod Cynulliad*
Y Farwnes Randerson, *cyn Aelod Cynulliad*
Trevor Reaney, *Prif Weithredwr a Chlerc, Cynulliad Gogledd Iwerddon*
Huw Williams, *Pennaeth Gwasanaethau Deiliaid Swyddi a Pholisi Lwfansau, Senedd yr Alban*

Cyfrifoldebau Deiliaid Swyddi

Nid mater i ni yw darparu disgrifiadau swyddi diffiniol i ddeiliaid swyddi. Er hynny, er mwyn inni wneud ein penderfyniadau ynghylch lefelau priodol o gyflogau ychwanegol i swyddi ar sail cyfrifoldebau, rydyn ni wedi casglu tystiolaeth am elfennau cyffredin sy'n gysylltiedig â chyfrifoldebau pob swydd, y ceir crynodeb ohoni isod. Mae'n bosibl y bydd Comisiwn y Cynulliad a'r Pwyllgor Busnes am gymryd ein canfyddiadau i ystyriaeth ac, os felly, byddem yn croesawu trafodaethau pellach gyda nhw.

Cyfrifoldebau'r Pwyllgorau

- bwydo a chryfhau gwaith y Cynulliad cyfan drwy gyflwyno adroddiadau iddo ar faterion sydd o fewn portffolio'r pwyllgor;
- craffu ar Filiau ac ar gynigion deddfwriaethol eraill y Cynulliad, y Deyrnas Unedig a'r Undeb Ewropeaidd, gan gyflwyno adroddiadau i'r Cynulliad gydag argymhellion ynghylch gwella'r rhain, ac ystyried a gwneud gwelliannau i Filiau;
- edrych ar gyllid a pherfformiad rhannau perthnasol o Lywodraeth Cymru, y cyrff y mae'n eu noddi a chyrrff eraill sy'n berthnasol i Gymru; a
- monitro a chyflwyno adroddiadau ar weithredu polisiâu, deddfau ac ymrwymïadau eraill Llywodraeth Cymru, gan gynnwys nodi ac ystyried meysydd polisi presennol neu newydd Llywodraeth Cymru, neu feysydd lle mae'r polisi presennol yn ddiffygiol, a gwneud cynigion ar gyfer gwelliannau, polisiâu newydd, neu Filiau pwyllgor.

Cyfrifoldebau Cadeiryddion Pwyllgorau

- pennu cyfeiriad strategol y pwyllgor a sicrhau bod yna flaenoriaethau tryloyw i'w weithgareddau er mwyn gwireddu rhaglen gytbwys, gynhwysfawr ac effeithiol o waith craffu ar ddeddfau, polisiâu a chyllid;
- codi perthnasedd a dylanwad y pwyllgor i'r eithaf gan gadw ei annibyniaeth bendant oddi wrth Lywodraeth Cymru;
- gweithredu'n ddiuedd bob amser, yn bendant, yn deg ac mewn modd sy'n cadw ennyn y pwyllgor;
- ennyn hyder Aelodau, tystion a'r cyhoedd yn gyffredinol drwy feistrolï'r pwnc sydd o dan sylw yng nghylch gwaith y pwyllgor; dangos technegau effeithiol mewn gwaith craffu ar

ddeddfau, polisiau a chyllid; cadw trefn; a chymhwyso'r holl ofynion cyfreithiol a gweithdrefnol sy'n berthnasol i'r pwyllgor;

- sicrhau ymroddiad ac ymrwymiad pob aelod o'r pwyllgor ac adeiladau consensws ar draws y pleidiau pryd bynnag y bo modd;
- adeiladu'r cymysgedd o ddiwylliant a medrau yn y pwyllgor sy'n angenrheidiol i'w wneud mor effeithiol â phosibl fel corff sy'n gwneud gwaith craffu;
- sicrhau bod y pwyllgor yn cael y cyngor arbenigol, yr wybodaeth a'r cymorth arall y mae arno ei angen i gyflawni ei amcanion yn effeithiol;
- rhoi hwb i gyflawni pob agwedd ar waith y pwyllgor gyda chyflymder ac ansawdd;
- cynrychioli'r pwyllgor yn gyhoeddus, yn y cyfryngau ac ym musnes ffurfiol y Cynulliad; a
- sicrhau bod gwaith y pwyllgor yn cael ei ddadansoddi a'i gloriannu'n feirniadol gan sbarduno arloesed yn ei waith er mwyn cynyddu ei effeithiolrwydd, ei ymgysylltiad cyhoeddus a'i effaith.

Cyfrifoldebau Arweinwyr y Gwrthbleidiau

- pennu cyfeiriad strategol y grŵp wrth ddwyn y Llywodraeth i gyfrif ac wrth ddylanwadu ar ddeddfwriaeth;
- cynnig gwrthwynebiad adeiladol i'r llywodraeth a gwybod pa bryd i weithio mewn consensws neu gefnogi'r llywodraeth a pha bryd i'w herio;
- dyfeisio strategaethau i ddylanwadu ar y polisiau a'r ddeddfwriaeth;
- gosod y blaenoriaethau i ran y materion i herio'r Weithrediaeth yn eu cylch;
- cynrychioli'r Cynulliad fel arweinydd un o'r gwrthbleidiau;
- gweithredu fel prif lefarydd y blaid a'i pholisiau;
- datblygu polisiau'r blaid a chynnig dewisiadau polisi amgen; a
- chyfrifoldeb dros reoli Aelodau grŵp y blaid.

Cyfrifoldebau Rheolwyr Busnes y Pleidiau

Pob rheolwr busnes plaid:

- hwyluso gwaith i drefnu a chynnal trafodion y Cynullid yn y Cyfarfod Llawn a'r pwyllgorau; a
- chymryd rhan mewn cyfathrebu a negodi ffurfiol ac anffurfiol.

Rheolwyr busnes y gwrthbleidiau:

- aelodaeth o'r Pwyllgor Busnes a chyflawni swyddogaethau'r pwyllgor hwnnw fel y maen nhw wedi'u nodi yn y Rheolau Sefydlog.

Rheolwyr busnes pleidiau sy'n rhan o'r llywodraeth:

- cynnig sianel effeithiol i Aelodau o'r blaid neu'r pleidiau yn y Llywodraeth ddylanwadu ar y Llywodraeth; a
- hwyluso deialog adeiladol ynghylch cynigion y Llywodraeth rhwng y pleidiau i gyd.

Cyfrifoldebau Comisiynwyr y Cynulliad

Corff corfforaethol yw Comisiwn y Cynulliad ac mae ganddo statws cyfreithiol neilltuol ar wahân i'r Cynulliad a'r Comisiwn sy'n gyfreithiol gyfrifol am ddarparu'r eiddo, y staff a'r gwasanaethau y mae eu hangen at ddibenion y Cynulliad. Mae'r Comisiynwyr yn gyfrifol am y canlynol:

- gosod y strategaeth gyffredinol;
- gosod targedau perfformiad clir a dwyn y swyddogion i gyfrif ynghylch cyflawni'r rhain;
- gosod cyllideb flynyddol ddrafft y Comisiwn i'w gymeradwyo gan y Cynulliad;
- rhoi awdurdod yn uniongyrchol i'r trafodion pwysicaf sy'n effeithio ar eiddo'r Comisiwn;
- goruchwyllo'n gyffredinol y trafodion a ddirprwyir i'r Prif Weithredwr a'r staff eraill; ac
- ateb i'r Cynulliad ac i'r cyhoedd yng Nghymru am waith y Comisiwn.

Mae'n ofynnol i Gomisiynwyr y Cynulliad gyflawni'r cyfrifoldebau hyn drwy wneud y canlynol:

- bod yn bresennol yng nghyfarfodydd y Comisiwn;
- ceisio deall ac adlewyrchu barn Aelodau'r Cynulliad, yn eu grwpiau plaid a'r tu hwnt i'r rheiny, i helpu'r swyddogion i ddarparu gwasanaethau sy'n addas at y diben;
- rhoi adborth clir, rheolaidd am fusnes a chynlluniau'r Comisiwn i'w grwpiau plaid;
- esbonio ac, os bydd angen, amddiffyn penderfyniadau'r Comisiwn gerbron Aelodau'r Cynulliad;
- datblygu dealltwriaeth gadarn o feysydd eu portffolio a gweithio'n uniongyrchol gyda'r swyddogion ar bolisiau a chyflawni, a bod yn ffynhonnell arbenigrwydd i Aelodau'r Cynulliad;
- mynd i bwyllgorau i ateb am waith a chynlluniau'r Comisiwn (enghreifftiau o'r Trydydd Cynulliad - Cyfle Cyfartal, Cyfrifon Cyhoeddus, Cyllid);
- llunio a chefnogi cynigion deddfu ynglŷn â'r Comisiwn (enghraifft o'r Trydydd Cynulliad – Mesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau));

- llofnodi Adroddiadau Blynyddol y Comisiwn;
- cynrychioli 'r Comisiwn a'r Cynulliad yn ffurfiol mewn digwyddiadau neu yn y cyfryngau;
- ateb Cwestiynau llafar ac ysgrifenedig yn y Cynulliad;
- ateb gohebiaeth ar faterion y Comisiwn a chyfarfod â'r rhanddeiliaid;
- penodi'r Prif Weithredwr, cytuno ar strwythur uwch y sefydliad a phennu tâl y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr (ar sail cyngor gan Bwyllgor Taliadau annibynnol);
- cadeirio sesiynau'r Cyfarfod Llawn a gweithredu fel Dirwy Lywydd dros dro; a
- gweithredu er lles y Cynulliad cyfan ac ysgwyddo cyfrifoldeb ar y cyd dros sicrhau bod y sefydliad yn cyflawni ei ddiben.

Mae un Comisiynydd hefyd yn aelod o Bwyllgor Archwilio Comisiwn y Cynulliad.

Dogfennau Cefndir

Dogfennau Bwrdd Taliadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bwrdd Taliadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Penderfyniad ar Dâl a Lwfansau'r Aelodau 2011-12*
 Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Addas i'r Diben: Adroddiad Bwrdd Taliadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, 2011*

Dogfennau Perthnasol Comisiwn y Cynulliad

Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Cyllideb Comisiwn y Cynulliad 2011-12*
 Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Penderfyniad ar Dâl a Lwfansau'r Aelodau 2010*

Taliadau yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru

Adroddiad SSRB Rhif 42: *Initial Pay, Allowances, Pensions and Severance Arrangements for: Members of the Scottish Parliament, National Assembly for Wales, Northern Ireland Assembly, 1999*
 Adroddiad SSRB Rhif 49: *National Assembly for Wales: Review of Pay and Allowances, 2001*
 Adroddiad SSRB Rhif 58: *National Assembly for Wales: Review of Pay and Allowances, 2004*
 Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Adroddiad y Panel Annibynnol ar Gymorth Ariannol i Aelodau'r Cynulliad, 2008*
 Cynulliad Cenedlaethol Cymru: *Yn Gywir i Gymru: Adroddiad y Panel Adolygu Annibynnol ar Dâl a Lwfansau'r Aelodau, 2009*

Taliadau yn Neddfwrfeydd Eraill y Deyrnas Unedig

Senedd yr Alban, SPCB: *Report to the Scottish Parliamentary Corporate Body on the Reimbursement of Expenses for Members of the Scottish Parliament, Syr Alan Langlands, 2008*
 Senedd yr Alban, SPCB: *A Report on the Scheme for the Reimbursement of Members' Expenses, Syr Neil McIntosh, Corff Corfforaethol, 2009*
 Senedd yr Alban, SPICe: *The Edinburgh Accommodation Allowance – An International Comparison, D Oag ac S Wakefield, 2007*
 Senedd yr Alban, SPICe: *Parliamentary Pay and Expenses, Murray Earle, 2007*
 Adroddiad SSRB Rhif 48: *Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol I, 2001*
 Adroddiad SSRB Rhif 48: *Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol II, 2001*
 Adroddiad SSRB Rhif 50: *Scottish Parliament: Review of Pay and Allowances, 2001*
 Adroddiad SSRB Rhif 57: *Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol 1, 2004*
 Adroddiad SSRB Rhif 57: *Review of Parliamentary Pay and Allowances, Cyfrol 2, 2004*
 Adroddiad SSRB Rhif 67: *Northern Ireland Assembly: Review of Pay, Pensions and Allowances, 2008*
 SSRB: *Review of Parliamentary Pay and Pensions, Syr John Baker, 2008*
 SSRB: *Determination of MPs' Salary Increases for 2009*

SSRB: *Determination of MPs' Salary Increases for 2010*

SSRB: *Determination of MPs' Salary Increases for 2011*

Deddfwriaeth

Deddf Llywodraeth Cymru 1998, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/38/contents>

Deddf Llywodraeth Cymru 2006, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/32/contents>

Mesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010,

<http://www.legislation.gov.uk/mwa/2010/4/contents/enacted/welsh>